

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА - БАЊА ЛУКА

Год. II - Број 55

Бања Лука, 10 септембар 1954

Примјерак дин. 10

НА ПОЧЕТКУ NOVE ШКОЛСКЕ GODINE

ZADACI SU KRUPNI I ODGOVORNI

Otpočela je nova školska godina. Otvorene su učionice u kojima će oko 10.000 đaka, koliko ih je ove jeseni upisano u banjalučke škole, sticati nova znanja. Laiku bi se učinilo da je sav posao oko pripreme školske nastave već postao stereotipan, da on ima svoj šablon, pa da su poslovi oko pripreme nove školske godine svršeni na čisto tehnički posao. Međutim, posao je bio ogroman. Nova shvatanja o odnosima đaka i nastavnika, humanistički odnosi u nastavi, drugarstvo, povezivanje škole sa živom praksom svakodnevnog života — sve su to rezultati koji će se postići samo onda ako se na vrijeme izvrše potrebne pripreme. Upravo o tim pripremanjima je i riječ kada se na početku jedne nove školske godine naslućuje put kojim će se odvijati sav školski život jednoga grada u kome je svaki četvrti stanovnik učenik jedne od 22 škole koliko ih danas ima u Banjoj Luci.

Svakako da je materijalna osnova odlučujuća za dobar i nesmetan rad u školama. U tom pogledu Savjet za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora grada naišao je u ovoj godini na veliko razumjevanje nadležnih organa: školski prostor je znatno proširen izgradnjom, tj. dovršenjem moderne i savremeno opremljene osmogodišnje škole u Rosuljama, zatim oslobađanjem nekih školskih prostorija koje su dosada služile u druge svrhe itd. Ali, pedagoški napor da se izgradi onakav sistem školovanja kakav odgovara našoj društvenoj stvarnosti i koji će obrazovati onakvog građanina kakav je potreban socijalističkoj zajednici, bio je od presudnog značaja. Zahvaljujući u prvom redu Školskom odboru u Savjetu za prosvjetu na ovom planu je mnogo učinjeno. Pitanja unapređenja nastave i stručnog uzdizanja nastavnog kadra bila su zato na dnevnom redu u intenzivnom radu ovoga odbora. Ne samo ostvariti nove oblike u nastavnom procesu, nego i razbiti stare, uske, klasičističke oblike nije bila ni malo laka stvar, jer se upravo na ovim pitanjima oštro sukobljava novo i staro u vaspitanju i u shvatanjima. Jedan od krupnih uspjeha na ovom planu postignut je svakako zavođenjem sistema koedukacije (zajedničkog školovanja dječaka i djevojčica) koji već vlada u našim centrima po uzoru na najmoderniju nastavu u mnogim stranim zemljama, a koji baš u našim prilikaama daje odlične rezultate.

Vještačko odvajanje i stvaranje unaprijed nekih razlika dovelo je do niza loših posljedica, a iskustva kojima raspolažemo iz rada omladinskih i drugih organizacija uvijek su govorila o ljepim rezultatima drugarstva i uopšte zajedničkog vaspitanja. Zavođenjem koedukacije u svim našim osmogodišnjim školama kojih danas, poslije reorganizacije školskog sistema, ima u Banjoj Luci pet, otklonio se i zadnji zaostaci tokom nastave, jer su podijeljena odjeljenja zaostala još samo u višim razredima dvije više mješovite gimnazije. Znači, osnovno školovanje banjalučkih đaka odvija se kroz 8 četverogodišnjih i 5 o-

smogodišnjih škola, kroz dvije potpune gimnazije bez prvih razreda, koje će se postepeno pretvarati u više, i kroz sedam stručnih gradskih i tri stručne škole koje pripadaju srezu.

Obezbjediti kadar za sve ove škole nije bila ni malo laka stvar. Međutim situacija u tom pogledu je u Banjoj Luci dobra. Na deset hiljada đaka u gradu ima 67 profesora, 91 nastavnik sa Višom pedagoškom školom i 137 učitelja. Znači, po broju prosvjetnog kadra ima dovoljno, ali je još ostalo neriješeno pitanje praviinog rasporeda. Naime, još ima slučajeva da su dobri stari praktičari učitelji, nastavnici u višim razredima osmoljetki. Situacija je danas takva da je broj honorarnih časova neobično opao, sa malim izuzetkom neriješenih problema gdje je u pitanju bilo obezbeđenje stana. Zalaganjem takvog snažnog kolektiva može se mnogo postići na unapređenju nastave. A pod unapređenjem nastave prosvjetni radnici u prvom redu smatraju otklanjanje verbalizma u nastavi i uvođenje savremenih metoda odigledne nastave pomoću diaprozektora kojima već neke škole raspolažu, zatim uvođenjem filma kao savremenog i vrlo korisnog sredstva u savremenoj nastavi, pa radioemistija, gramofona (naročito kod nastava stranih jezika), otvaranjem botaničke bašte koja je ovako školskom gradu kao što je Banja Luka neophodno potrebna, pa malih priručnih bioloških zbirki koje može da ima svaka škola itd. Izgleda da će u modernizaciji nastave najdalje otići osmogodišnja škola u Rosuljama jer zato ima sve preduslove: dobar kadar a odlične materijalne osnove. Škola u Rosuljama ima danas u Banjoj Luci najsavremeniju opremu, namještaj i učila, a prostori neće biti pretrpane đacima. Međutim i mnogo slabije opremljene škole nego što je ona u Rosuljama, III i IV osnovna škola daleko su otišle u nastojanjima da od školskih prostorija naprave udobno boravište za svoje đake. I ne samo to. Pitanju svestranog vaspitnog i zabavnog života ove su škole, kao i mnoge druge, u gradu posvetile veliku pažnju. Zato se ponovo govori o neophodnosti aktiviranja pionirske organizacije kao prvog pomagača nastavniku u svestranom razvoju đaka.

Život i škola — među njima ne smije da bude podvojenosti i sukoba. Zato je problem povezivanja prakse sa školskom naobrazbom prvorazredni zadatak. Grupe nastavnika diskutuju o tim problemima i vjerovatno je, da će Centar koji se brine za sve forme unapređenja nastave naći pogodan izlaz da se putem niza organizacija u kojima se razvijaju mlade snage, upotrpni školsko vaspitanje. U ovom pogledu dosada je već mnogo učinjeno: veliki broj banjalučkih đaka proveo je ovogodišnje ljetujuć na moru ili u planinama, a šta znači osvježen zdrav organizam nije potrebno posebno naglašavati. Politehničko obrazovanje, poznavanje prirode, razvijanje umjetničkih sklonosti, muzički odgoj — sve su to polja djelatnosti koja stoje đacima na raspolaganju kroz omla-

dinske, izviđačku organizacije, ferijalna, kulturna i sportska društva.

Ali, iako je mnogo toga učinjeno za nesmetno školovanje mladih ljudi u Banjoj Luci, pitanju fiskulture i sporta još nije poklonjena dovoljna pažnja. Ne samo da nema rekvizita koliko to zahtjeva moderna nastava fizičke kulture, nego mnoge škole uopšte nemaju ni gimnastičkih sala ili sportskih igrališta. Jedini razlog nije samo nedostatak materijalnih sredstava nego i nedostatak jedne svestrane medicinske analize o zdravlju i fizičkom razvoju omladine u banjalučkim školama, koja bi nužno gonila na brže rješavanje zadataka u vezi sa fizičkom kulturom. Još nema stručnih pregleda koji bi sa medicinske tačke gledišta uticali na izmjenu nekih stvari u školama, koji bi upozoravali na eventualne degeneracije uslijed nepravilnog sjedenja i tome slično. Izgleda da školska poliklinika nema dovoljan broj medicinskog kadra, pa je pitanju šire zdravstvene zaštite školske omladine posvećena manja pažnja nego što to ona zaslužuje.

Početak je nove školske godine. Zadaci su krupni i odgovorni, ali su i rezultati koji se postižu najzahvalniji, stvara se lik novog, slobodnog čovjeka. U tome i leži ljepota i odgovornost poziva prosvjetnih radnika koji će i ove godine sa punim zalaganjem od banjalučkih škola nastojati da naprave savremene prosvjetne ustanove.

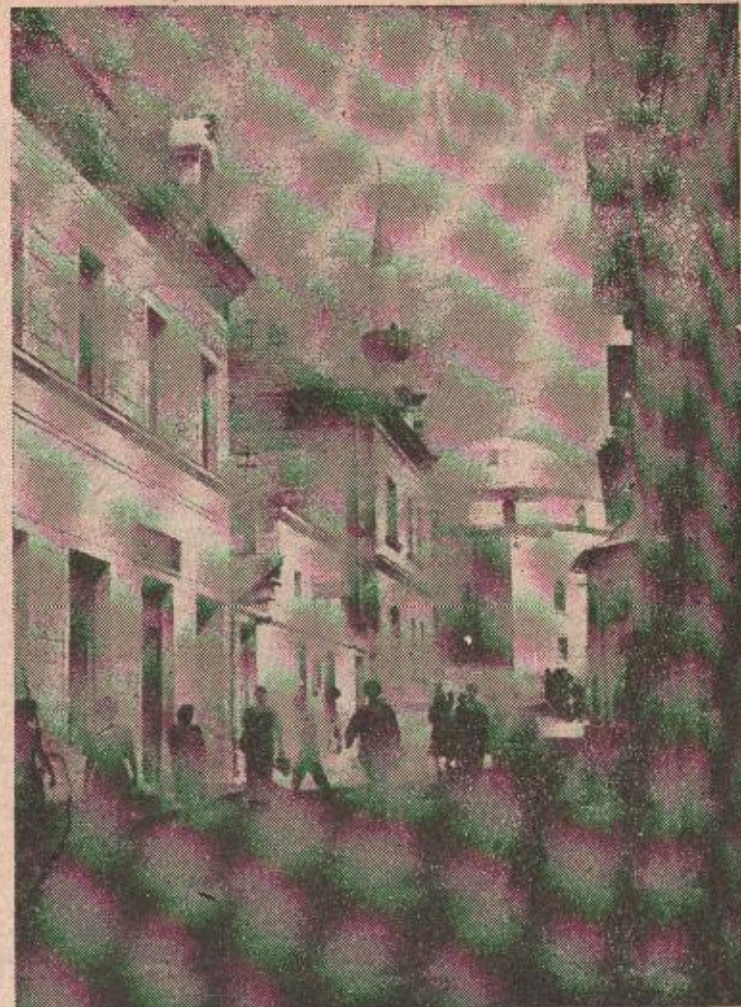
N. E.

U BORBI S PRIRODOM

»Mi ne smijemo čekati milost od prirode; strpljivim i upornim upoznavanjem njenih čudi mi je moramo potčiniti sebi i svojim potrebama.« Te jednostavne, ali velike riječi jednog od najpoznatijih neimara moderne biološke nauke, izgovorene još prije mnogo decenija, postale su putokaz svih savremenih istraživača prirode.

U našoj zemlji poljoprivredna nauka nije mlada, ali je uslove za puni razmah svoga naučnog stvaralaštva dobila tek sada, poslije rata. Period od nepunih devet godina suviše je kratak za neke grandioznije uspjehe na tome polju, jer specifičnost toga posla zahtijeva prije svega dug i istrajan rad. Pa ipak, i za to relativno kratko vrijeme, naši poljoprivredno-istraživački Instituti dali su niz zadivljujućih rezultata na stvaranju novih, kvalitetnijih i rodnijih sorti kulturnog bilja, prilagođenih uslovima našeg podneblja i tla. Značajan prilog tom opštem razvoju i uspjesima jugoslovenske poljoprivredne nauke dao je i Zavod za poljoprivredna istraživanja u Banjoj Luci. Cilj ovog napisa je da naše čitaocima u najkraćim crtama, upozna s naučnim radom i do sada postignutim rezultatima ovoga Zavoda.

Zavod je, formalno, osnovan, 1947 godine, ali se naučnom razradom problema poljoprivrede o-

Glavna ulica u Jajcu

U RJEŠAVANJU PRIVREDNIH PROBLEMA u Sanskom srezu postignuti su vidni rezultati

Na posljednjoj sjednici dva vijeća Narodnog odbora sreza Sanskog, bilo je riječi o uspješnom rješavanju privrednih problema i dobrom radu savjeta za privredu sreza Sanskog, u prvoj polovini ove godine.

Konstatovano je, da je savjet djelovao uglavnom kolektivno, preko 6 stalnih i 6 povremenih komisija i dva odbora u koje je bilo uključeno preko 80 lica. Korištenje ovih komisija i odbora pokazalo se vrlo uspješnim jer su se problemi mnogo temeljitije proučavali i riješavali.

Savjet je uspješno organizovao krajem protekle i početkom ove godine, proradu skoro svih novih privrednih propisa. Ovakav način prorade pokazao se uspješnim i korisnim, jer su se privredne organizacije dosta brzo snašle u novom privrednom sistemu, a to se naročito odrazilo prilikom izrade Društvenog plana za 1954 godinu,

na kojem nije stavljena primjedba od strane republičkih organa. Uspješno je sproveden Zakon o zemljišnom fondu, čijom je primjenom i sprovedenjem dobiveno 7.250 đunuma obradive zemlje. Iako je bilo veoma kratko vrijeme iza oduzimanja zemlje, za njenu obradu, zemlja je uspješno obrađena i zasijana. Uspješno je preko administrativnog aparata sreden elaborat katastra, po kojem je primjenjena nova poreska politika. Reorganizacija trgovinske i ugostiteljske mreže pravilno je sprovedena i već sada se osjećaju dobri rezultati ove reorganizacije.

Na polju ostvarenja polugodišnjeg plana u rudarstvu i industriji drveta, postignuti su dobri rezultati. Tako je rudnik mrkog uglja »Kamenograd« plan proizvodnje po količini ostvario sa 105,88 posto a po vrijednosti sa 110 posto, što znači da je ovo preduzeće u povoljnom položaju prodaje svojih proizvoda. Ovaj kolektiv bi svoj plan za prvo polugodište visoko prebacio, da se nije desio nesretni slučaj, zbog kojeg je proizvodnja bila u zastoju oko 15 dana, a šteta pricinjena iznosila oko 35.000.000 dinara. Da bi se obezbijedilo nesmetano dalje ostvarenje plana, ovaj kolektiv mora da riješi pitanje proširenja postojeće seperacije, i poveća obrtna sredstva, koja su za sada veoma mala i ponekad nedovoljna za pravilno poslovanje.

Preduzeće drvene industrije Sana, svoj polugodišnji plan ostvarilo je sa 86% po količini, a po vrijednosti sa 98,6%. I ovdje se vidi da proizvodni ove grane industrije imaju dobar plasman i cijene. Glavni uzrok za neostvarenje plana leži u pomanjkanju radne snage. Zbog ovoga problema savjet za privredu bio je prisiljen, da odobri na šumskim radilištima desetčasovno radno vrijeme, samo da bi se plan proizvodnje što bolje ostvario. Velik problem u ovom preduzeću je i u tom, što se plan sječe ne izvršava po asortimanima, naročito u bukovoju oblovinu, janskoj građi i celuloznom drvetu, tako da su prisiljeni da cijepaju jelove gotove trupce u celulozno drvo, čim se čini izvjesna šteta, samo da bi donekle ispunili svoje obaveze prema prijedorskoj celulozi.

Daljnjom borbom savjeta za privredu i ostalih organa, pronalazeći nove forme rješavanja privrednih problema, uspješno se da se privreda u Sanskom srezu, za koju se može reći da je tek u začetku, razvije, a tim ostvari brz napredak i razvitak ostalih oblasti i uopšte Sanskog sreza u cjelini.

Slavko DOŠEN

(Nastavak na 5. strani)

Jedan od najboljih

Kako radi Radnički savjet i Upravni odbor u preduzeću drvne industrije „Vrbas u Banjoj Luci

Organ samoupravljanja u našim radnim kolektivima još su naliči, ali bez obzira na to iza njih stoje stanovita iskustva o kojima se može govoriti bez pretenzija da se stvar uveliča ili prikaže u pogrešnom svijetlu. Četiri godine nas dijele od prvih izbora za radničke savjete i upravne odbore radnih kolektiva. Od tada je bilo mnogo riječi o djelatnosti ovih organa. Istina, bilo je lutanja koja u ponekad otupijavala pažnju aktivista u ovom organu ili su aktivnost usmjeravale u pogrešnom pravcu. Kompetence pojedinih foruma nisu bile razgraničene i fiksirane. Tendencija samovoljnog upravljanja i naređivanja, uzimala je ponekad maha, u nekim kolektivima. U ostalom, ovo je normalno, pogotovu kada se uzme u obzir činjenica da je za nama ostao period administrativnog rješavanja problema, ustupajući pritom mjesto organu samoupravljanja koji je svoju djelatnost uskladio sa opštim interesima i interesima kolektiva kojim rukovodi. Manje više, teškoće na koje su nailazili u svom radu radnički savjeti i upravni odbori, po svojim obilježjima su slične i karakteristične za ovaj vremenski period upravljanja u prvom godinama. I danas kada nas od izbora za prve radničke savjete djeli duži vremenski period, nije zgorogrenuti se unazad i sagledati sve teškoće i uspjehe koje iza nas ostadoše kao svjedočanstva napretka u iznalaženju boljih i efikasnijih formi društvenog upravljanja.

Zato nije na odmet, ako analiziramo rad jednog, po ocjeni mnogih, za sada najboljeg radničkog savjeta u našem gradu. Naime, riječ je o organu samoupravljanja u preduzeću drvne industrije „Vrbas“. Pogrešno bi istakli značaj ovog organa ako ne bi pritom spomenuli njegovu ulogu u prvom danima poslije osnutka. Jer, kako god danas ovdje imaju vidnog uspjeha, tako je u nedavnoj prošlosti bilo i skretanja i neuspjeha koji su ometali normalan rad kolektiva. Bilo je i trzavica koje su imale vidnog odraza za jedinstvo i monolitnost kolektiva. Ali, to je prošlost. Osnovni Zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima jasno je ukazao i podvukao značaj organa samoupravljanja u radnim kolektivima. Od tada je, uopšte uzet, došlo do preokretnice u svim, pa i ovom preduzeću. Ali o tome kasnije.

GODINE U KOJIMA SU PRONALAZENI NOVI OBLICI I FORME DJELATNOSTI

U prvim godinama, poslije izbora za radničke savjete i upravne odbore, primjećena su lutanja u iznalaženju pogodnih formi za bolju i efikasniju djelatnost. Možda je karakteristično za ovaj, pa i neke druge savjete, da je u to vrijeme često bilo govora o pasivizaciji izvjesnog dijela članova radničkog savjeta ili upravnog odbora. Nepoznavanje stvari i činjenica, pogotovu u odnosu na život kolektiva, utjecale su na stvaranje nezainteresiranosti za prosperitet preduzeća. Ovakav stav je pospješilo i ubjeđeno kod nekih članova kolektiva, da nije njihov posao briga oko pripremanja i sprovođenja u život, ovih ili onih, odluka radničkog savjeta ili upravnog odbora. Problemi preduzeća riješavani su bez sugestije radnika. U njima je učestvovalo, uglavnom upravni odbor, ili u boljem slučaju još neko iz administracije. Iskustvo je pokazalo, da rad u prvim godinama nije bio zasnovan na solidnim temeljima. Pogotovu ne u onom pravcu u kome je trebao biti usmjeren u jednom ovakvom preduzeću kao što je to ovo, u kome se rad grana i gubi u širinama. Desetak pogona, koji se nalaze na nekoliko srezova, traže jaku i vještiju ruku, koja će u sva-

kom momentu biti u stanju da čvrsto prihvati kormilo događaja i uhvati se u koštac sa problemima koji se pojavljuju pred kolektivom. A to može biti samo dobar organ samouprave — Radnički savjet. Međutim, bar u ovom vrijeme nije se moglo reći da je on bio dobar, odnosno, da je odgovarao i bio sposoban za takvu misiju kao što je ona koju mu sada povjerava svaki član kolektiva izabranih u ove organe. Neosporno je, da je do momenta kada je radnički savjet i upravni odbor uspio da stvarno stane na čelo kolektiva i uzme u razmatranje tekuće probleme mnogo ozbiljnije nego prije, prošlo mnogo vremena. Prošle su godine koje su ovom kolektivu donijele stanovita iskustva, koja im bez sumnje mnogo pomažu u uslovima pod kojima oni danas žive.

KAKO SE OVDJE RADI...

Prisustvovali smo jednom sastanku Upravnog odbora. Deo setak drugova upravo je živo diskutovalo o jednom prijedlogu da se Tvornica namještaja pripoji njihovu preduzeću. Prijedlog je došao iz Tvornice i sada obdava radnička savjeta trebaju da daju svoju saglasnost za spajanje u jedno preduzeće. U ovom slučaju Tvornica namještaja bi bila poseban pogon ovog preduzeća. Zatim su slijedile ostale tačke. Dnevni red je dugačak. Devet tačaka. Često se zasjeda. U ovoj godini je Upravni odbor održao preko 20 sastanaka. Nekoliko stotina stranica zapisnika pisanih mašinom rjeđito govore o plodonosnom radu unazad godinu dana. Ograničenja nema i ovdje su problemi različiti. Upravni odbor razmatra krupnije probleme. Sada više ne sjede i ne razmatraju sitnice koje mogu da riješe i organi administracije, a da tu nije potrebna saglasnost organa upravljanja.

Raznolika je tematika koju Upravni odbor razmatra na svojim sastancima. Eto, prije par dana na sastanku Upravnog odbora kada smo i mi prisustvovali razmatrana je i mogućnost za formiranje izvoznog preduzeća koje bi objedinilo svih preduzeća drvne industrije sa terena Bosanske Krajine. Ideja je originalna. Jer, činjenica je da na ovom terenu radi nekoliko sličnih preduzeća koja šalju svoje proizvode u sve krajeve naše zemlje pa čak i u inostranstvo. Radi toga je potrebno da se pristupi organizaciji jednog ovakvog predstavništva koje bi zastupalo interese ovih kolektiva u odnosu na strane interesante. Razmatrana je i mogućnost za razmjenu i školovanje kadrova u drugim sličnim kolektivima i inostranstvu. I tako redom. Govornici su se snajčijivali. Govorili su upravnici pogona, radnici i tehničari. Analizirali su svaku stavku, svaki prijedlog do u tačnice. Posao se odvijao bez mnogo buke. Konstruktivno i po tačno utvrđenom planu.

Razgovarali smo i sa drugom Jelenkom Kovačevićem, predsjednikom Upravnog odbora ovog kolektiva. On kaže: „Veoma je važno da su se ljudi u organima samoupravljanja oslobodili šablona i sada rješavanju problema prilaze konkretnije i bez bojazni da će njihov prijedlog biti pogrešno shvaćen. Ukoliko i bude odbačen oni su svjesni činjenice da su dali svoj doprinos rješavanju jednog određenog problema. Zato nije čudnovato što se na sastancima Radničkog savjeta, pa i Upravnog odbora, diskutira mnogo, a o pojedinih stavkama više vremena. Ponekad, ukoliko se ukaže potreba, rad se kasnije nastavlja u komisijama koje obrazuju ovaj organ. U međuvremenu između dva za-

sjedanja Upravni odbor rješava tekuće probleme, da bi kasnije kod prve sjednice podnio izvještaj o učinjenim propustima i rješavanju zadataka koje je Upravni odbor dao u zadatak pojedinim članovima. Pripremanju dnevnog reda, i uopšte tematike koju treba razmotriti na sjednici Upravnog odbora, poklanja se velika pažnja. Bez konkretne dokumentacije ne stupa se na sjednici. Sve mora biti potkrepljeno činjenicama, pa i onaj najmanji i najsitniji detalj. To je pravilo koje se udomaćilo u zadnje vrijeme u ovom preduzeću.“

O mnogo čemu mogli bi razgovarati sa drugom Stevom Stuparom, direktorom preduzeća i Dušanom Obradovićem, predsjednikom Radničkog savjeta. Jer, činjenica je da su oni, pa i ostali članovi Upravnog odbora, imali vidnog udjela u stabilizaciji prilika i oživljavanju djelatnosti u organima samoupravljanja. I ne samo to. Važno je da je Radnički savjet i upravni odbor našao svoje mjesto u današnjem sistemu samouprave, kada svagdje i na svakom mjestu ima glavnu riječ radnički čovjek. A ovdje su u tome uspjeli. I mogu biti ponosni. Nije pretjerano, ni sada, kada se kaže za nekoga da je najbolji. A to kažu za Radnički savjet i Upravni odbor preduzeća drvne industrije „Vrbas“ u Banjoj Luci. I vjeruje se punim pravom.

Duško Momčilović

JEDNA ХУМАНА АКЦИЈА

Туберкулоза... Болест која се у свијету назива непријатељем човјечанства број један. Болест која постепено, али перманентно нагриза човјечјим организмизам на основу чега он постаје слаб и неотпоран па мноштво утицаје и последице извјесног времена подлиже неспособан за даљу одбрану. И што је најстрашније, то је болест која се у нехијенским условима живота врло лако преноси са човјека на човјека.

Међутим модерна медицина располаже данас испробаним средствима и испробаном терапијом, тако да се слободно може рећи да туберкулоза као болест, уколико се благовремено приступи њеном лијечењу, не претставља онолику опасност, како то у први мах многи људи мисле. Број смртности од ове болести благовремено лијечене, далеко је мањи него код других болести па изглед много наивнијих.

У циљу уопштавања пирикоких народних слојева са озбиљношћу овог обољења, у циљу упознавања самих болесника опасност ширења болести са њихове стране, у циљу проналажења људи нетом заражених Коховим-туберкулозним бакцилом, Секција за борбу против туберкулозе Народног одбора среза Вања Лука, у најјачој сарадњи са Саветом народног здравља НОС, покренуће ових дана акцију за испитивање процента обољелих на подручју општине Добриње као и акцију лијечења свих обољелих.

Како само лијечење туберкулозе на тој области није opakво како би то требало да буде, то је ријешено да се у циљу превентивне борбе против ове болести осособе двије особе које би вршиле патронажну службу. Те особе, одређене за рад на том послу, биће упућене о свим превентивним методама борбе против туберкулозе. Ови ће у том смислу водити рачуна о свим болесницима са свога подручја да ли се и исти лијече онако како то треба да буде, да ли је шекот од болесника клидоноша или не, па према томе водити рачуна о његовој изолацији. Затим ће те исте особе бити упу-

Предузеће „Змајевац“ има лијепе услове за развитак

Задруга из Челинца, након своје осме редовне скупштине, одлучила је да у Челинцу оснује пољопривредно предузеће, које ће потпуно самостално пословати.

По овој одлуци, донесеној 14 марта ове године, већ се ипак није дана приступило спровођењу: основано је пољопривредно предузеће „Змајевац“. Извршила оснивање овог пољопривредног предузећа, Задруга из Челинца покљонила је новооснованом предузећу основна средства као што су аграрница, дизел мотор, тријер, зграду за смјештај машина и пољопривредних алата и то у вриједности од 772 хиљаде динара. Осим тога, новоосновано предузеће „Змајевац“ добило је од Задруге инвестиционих средстава у висини од 291 хиљаду динара.

Са овим средствима, како малом, за почетак неких обимнијих радова, радници и службеници предузећа „Змајевац“ смјело су се упустили у борбу како би оправдали дато им повјерење и од малог предузећа створили заиста нешто што би могло послужити за уреду.

Још је на сјестанку Упрavnог одбора Задруге, на којој је присуствовао и директор новооснованог предузећа „Змајевац“ ријешено да се на земљи добијеној из земљишног фонда засаде виноград и воћњак што би уједно била и главна грана дјелатности овог предузећа, а за упоредне гране дјелатности одређени су сточарство, ратарство и повртларство.

За ове посљедње двије гране требало би пољопривредном предузећу 4.000 дунума обрадиве

земље, али како су се у предузећу изјаснили, намјера је предузећа да се приступи интензивној обради земљишта тако да је површина од 1.000 дунума сасвим довољна да би се радови одвијали несметано.

Намјера да се покрај Врбање добије изјасна површина земље која би служила искључиво за повртларство је дјелимично остварена, јер је већ било засијано разним поврћем од стране приватника. Из истих разлога није за сада још испитани услови приноса са парцела. Вјерује се да ће приноси раних поврћа са ових парцела бити задовољнајући јер су заклоњене од вјетрова, а сунца имају довољно.

Заиста лијепа замисао! Међутим изгледа да је пронаштен питање наводњавања овог комплекса земље. Како је познато, интензивна земљорадња изискује вјештачко наводњавање земље, али до данас, према ријечима директора предузећа друга Миле Микულიћа, није покретано питање инвестиција за изградњу мреже наводњавања. Заиста би била штета да то питање остане и даље отворено, поготово стога што је Врбања удаљена од овога комплекса свега неколико метара и што инвестиције за ову сврху не би биле велике.

Питање стајског гнојива, потребног за набујивање земље, не би претстављало посебан проблем поготово ако би се стајско гнојиво мијешало са вјештачким. Извршене пробе на кромпир показале су изванредне резултате. Док је принос по једној кућици кромпира које је хубрено износило 2.200 грама, доле је кућица која је препуштена расту под сасвим природним условима доносила свега 700 грама. Утрошена поврћа средства у виду хубрива су куд и кзномања него вриједност добијеног приноса.

Како би се смањили издаци новчаних средстава за куповину хубрива, предузеће је у смислу већ раније донесене одлуке ријешило да набави извјестан број стоке и већ се подижу штале од којих је једна завршена, док се друга малази у завршној фази изградње.

Материјална средства за подизање ових штала, као и за набавку стоке добивена су на зајам од Народног одбора среза, након што је предузеће одбијено на конкурс Централне Народне банке у Сарајеву, под мотивацијом ипак каматске стопе. Висина добијеног зајма износи 1 милион 670.000 динара.

Како су штале већ завршене, крајем овога мјесеца предузеће ће купити 12 млијечних крава. Првобитно је било одлучено да то буду краве пасмине Монтафонске, али како је број те пасмине веома мали и како је у опште у продаји нема, накнадно је одлучено да се набаве краве сјементадске пасмине, од којих се очекује годишња млијечност од 2000 литара млијека по главу. Добивено млијеко довозило би се из почетка у град, док би се касније, у случају перентабилности оваквог пословања сиромо и као сир продавало.

На почетку радова око подизања воћњака и винограда појавиле су се велике потешкоће у погледу добијања кредита и набавке садница.

Сједиште Народне банке у Сарајеву је и у овом случају одбило предузеће „Змајевац“ у погледу додјеливања зајма под мотивацијом непотпуне документације, тако да се предузеће обратило на Народног одбор среза од кога је затражило зајам. Тражени зајам је одобрен, тако да се са сабењем завршило на вријеме.

Том приликом је засађено 900 садница брескви и 8.000 лозних калемова. Први приноси овог засађеног воћа очекују се у трећој години. За сада, како се то може видјети на засађеним парцелама, засађено воће се налази у добром стању.

Д. Милић

ПРИЈЕТИ ЛИ ОПАСНОСТ И У РУДНИКУ ЛАУШ

У последње вријеме у неким рудницима наше земље десило се више несретних случајева. Почело је у руднику „Камеград“ код Санског Моста затим, у Угљевику, Бановићима и ево, ових дана, и у руднику Сиња. Узроци несреће су мање више познати.

Схватљиво је да у рудницима може доћи до непредвиђених опасности, код којих може али и не мора да дође до несретних случајева. Оваци од одбране. Може да се појави метеор тамо гдје се никад није појављивао и гдје се није могла ни слутити његова појава. Продор воде или пожар, одроњавање и слично, такође, може да се деси непредвиђено, и поред најбољих сигурносних мјера. Али таквих случајева је мало. Тешке су последице свих тих догађаја. Људски животи или милионске штете. И баш о томе у овом напису биће ријечи.

Јесу ли наши рудници извукли поуке из досадашњих случајева? Шта је учињено да се обезбеди бар оно што је најужније за осигурање људских живота а онда и рудника?

Посјетили смо рудник мрког угља Бања Лука. У ствари то је само један промет у Петричевцу. Годишња производња 50 хиљада тона. Мали је то рудник, чија је експлоатација почела тек 1948. године. Привлачивањем без основних средстава потребних рударству. Двије стотине рудара свакодневно раде у окну. Да, али рудник има свега 100 рударских шљемова. Свега стотину рудара обезбјеђено је од есенцијалног мањег одроњавања угљена. А у руднику кажу: Нисмо имали ове године ни једног несретног случаја. Врло добро. То захвалите случају.

И тако, док се у цијелој земљи води кампања привикавања рудара на ношење шљемова, половина бањалучких јамских радника нема чиме да заштите главу.

А лампе? Њих је такође у руднику мало. Само на најопаснија мјеста носе се бензинске сигурносне лампе. Остало су обичне карабит лампе. Аккумуляторских уопште и нема. А метана има у јамама. Појаве се са времена на вријеме. Врши се вентилација. Да ли је то довољно? А ако се појави метан тамо гдје се носе карабит лампе? Ни властити случајеви иши послужили за примјер. У марту прошле године погинула су два рудара од метана.

У управи рудника нам рекоше: карактеристика нашег слоја је самоупаљивост. Има доста сумпора и лако се пали. Два непадна случаја пожара у ревиријама такође нису послужила као опомена. Утјеха је опет у томе што ишје било несретних случајева.

Рударска чета за спасавање, истина, постоји, али колико је она способна да обави свој задатак видјећемо из ових података. У цијелом руднику постоји свега 5 дрегер апарата типа 1924 године, који су ваљда толико година и у употреби. Без дрегер апарата не може се замислити

улазак у рудник приликом пожара, појаве метана или сличног. А дрегер апарати бањалучког рудника стари су.

Од брзине интервенције зависи исход несреће у јама. Можда би постојећа чета могла брзо да интервенише, али ко ће је о несрећи обавијестити када јамски телефони дан раде а два не? Дакле, њихова је сигурност скоро таква као да их и нема. Каква је онда од њих корист? Да ли је о томе размислио раднички савјет?

А кажу несретних случајева није било. По обезбјеђењу могло их је бити и то много. Већих несрећа ишје било, па ипак штете су се испојиле на другој страни. Продуктивност рада је

за 50 посто нижа од осталих босанских угљенокопа. Тешки услови рада условили су читав низ обољева код радника. Фондови социјалног осигурања пробијени су само у првом тромјесечју ове године за 160 посто. Изгубљено је преко 2.000 радних дана.

Иако кажу да је рудник рентабилан, нема се толико средстава за набавку боље опреме, заштитних средстава и осталог у циљу побољшања услова рада и повећања продуктивности. Постоји ли у будуће опасност од већих несрећа? Требало би да о томе компетентну ријеч да инспекција рада.

П. Д.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ

УЛОВИО SOMA U SANI OD 18 KILOGRAMA

Zbog pomanjkanja ribe u rijekama Sanskog sreza, posve je rijedak slucaj da se ulovi veci komad plemenite ribe. — Ali to je uspjelo mladom ribaru — sportasu Mesudu Nozdrjeviću upravniku škole učenika u privredi Sanskog sreza. On je zajedno sa svojim rođakom Ibrahimom Lasićem prije nekoliko dana ulovio soma teškog

18 kilograma, a dugačkog 155 centimetara.

Veoma je čudnovato, da se ovako velik komad mogao nalaziti u rijeci Sani, i to na mjestu gdje se svakodnevno kupaju građani Sanskog Mosta, a da se nije plašio ni povukao u mirnije predjele rijeke, što je karakteristično za ovu vrstu ribe, a pored toga čudnovato je, da se som, sigurno iz znatiježe, uhvatio na blinker-varalicu. S. D.

ČLANOVI RKU DRUŠTVA «GRMEC» IZ SANSKOG MOSTA ODLAZE NA TURNEJU

Ovih dana članovi horske, folklorne, dramske i muzičke sekcije RKUD «Grmec» odlaze na ekskurziju u Zagreb, Ljubljanu, Postojnu, Opatiju, Rijeku i ponovno u Zagreb na Velesajam. Dosadašnjim radom u ovom društvu može se pohvaliti samo horska, pa donekle

i folklorna sekcija. Horska sekcija broji oko 45 aktivnih članova, koji su puno volje i poleta dolaze na probe i vježbu. Za dobar rad ove sekcije, pored marljivih članova zaslužuje pohvalu i borovođa Boško Vučenović, koji se mnogo zalaže i radi na popularizaciji cijelog društva, a pogotovu horske sekcije. I folklorna sekcija prilično dobro radi, a okupila je u svoje redove omladinu. H. S.

PROŠIREŃE MLINSKOG PREDUZEĆA „VIJAKA“ U PRŃAVORU

Oko 16 miliona dinara koje je preduzeće dobilo na dugoročni kredit utrošeno se za modernizaciju i proširenje mlinskog preduzeća „Vijaka“ u Prnjavoru. Nabavkom potrebnih postrojenja, preduzeće će uvesti sve vrste meljavice, a takođe povećati postojeći kapacitet.

Ovo će biti ujedno i najveće preduzeće ovakve vrste u Prnjavorском срезу на пољопривредни произвођачи неће више морати одлазити у сусједне срезове да задовоље своје потребе у мелјању, него ће то моћи да учине у овом предузећу.

Владо МИЛАКОВИЋ

SA VANREDNE SKUPŠTINE ZAVODA ZA SOCIJALNO OSIGURANJE U PRNJAVORU

Ovih dana održana je vanredna skupština Zavoda za socijalno osiguranje u Prnjavoru, na kojoj je pretresen rad za proteklih 7 mjeseci.

Iz referata Zavoda koga je podnio Milan Veselić, konstatovano je, da se Zavod za proteklih 8 mjeseci nalazi u deficitu u iznosu od dva miliona dinara. Radi toga je skupština zaključila da se predloži Narodnom odboru sreza da se raspiše opšti dodajni doprinos kako bi se do konca godine izbjegao daljni deficit.

Iz diskusije je ustanovljeno da pojedini osiguranici koriste bolovanje za rad kod kuće nepridržavajući se ljekarskih uputa. Stoga je skupština zaključila da se obezbjedi puna kontrola nad takvim osiguranicima.

Владо МИЛАКОВИЋ

MORAMO UKLONITI RUŠEVINE IZ RATA

Poslije završetka rata skoro u svim krajevima naše zemlje ruševine od zgrada porušenih u toku rata su popravljene ukoliko su se mogle popraviti, ili, ako nisu, onda su ostaci ruševina uklonjeni a na tom mjestu nikla je nova građevina ili je ostalo prazno ali čisto mjesto. Međutim ima još pojedinih manjih mjesta u kojima ruševine još strše kao strašila. Tako u Klačnicama, kod Banja Luke, na sredini relacije Banja Luka — Bos. Gradiška postoje i danas dvije ruševine koje niko ne opravilja.

Klačnice su vrlo živo i prometno mjesto kroz koje svakodnevno prolaze turisti, ustavljaju kola, a često i fotografišu te ruševine. Trebalo bi povesti računa o opravci ili uklanjanju ovih ruševina.

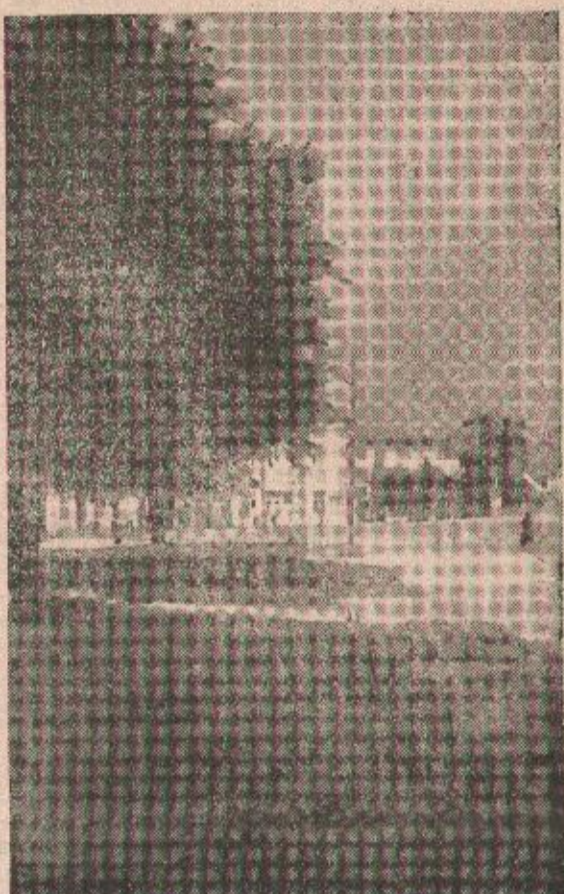
Осте МИЈАТОВИЋ

Ове године градиће се четрдесет и пет станова

Постепени развитак индустрије у Санском Мосту, и пагли прираст становништва, нужно намеће потребу даље изградње станова. И поред тога, што се изградњи станбеног простора у протеклим годинама посвећивала велика пажња, станбено питање ишје ријешено. Зато ће се ове године у Санском Мосту изградити четрдесет кућа са четрдесет и пет станова. На подручју градске општине до сада је издао 68 грађевинских дозвола за изградњу станбеног простора.

у граду још током ове године било би скоро ријешено. Међутим овај проблем ријешити се сигурно у идућој години.

Поред изградње станова у Санском Мосту се изграђује кино сала, Дом удружења ловаца, а зграда Народног одбора среза Санског се проширује, мљекара дограђује, ветеринарска станица адаттира и изводе радови на дадеководу Козиц - Здепа - Сански Мост, са којим ће Сански Мост добити нормално електрично освијетљење.

U zadnje vrijeme, a naročito ove godine, učinjeno je mnogo na uređenju Sanskog Mosta. Nekoliko novih parkova, uređenje ulica, izgradnja stambenih objekata i mnogo toga. To su rezultati višemjesečnih napora.

Веома мало станбеног простора, ваљда услјед поманкања средстава, изграђују предузећа и установе, у овој години. Тако П. Д. И. „Сапа“ и Шумска управа изграђују само по једну кућу од 2 стапа, а Народни одбор среза Санског једну зграду од 4 стана. Остале зграде изграђују радници и службеници из зајма добивеног од Народне банке. Да је Народни одбор градске општине у Санском Мосту, био у могућности да додијели градилишта свим службеницима и радницима који су их тражили, станбено питање

Приликом изградње новог станбеног простора по селима Санског среза, могла се запазити једна непожељна појава а то је, да поједини селани изграђују у приземљу станбене зграде штапу у виду подрума, а на кату стап што је веома нехигијенски и недозвољено. Против овакве појаве, грађевинска инспекција опште се борила, али ће поред тога Народни одбори требати дошјети потребне прописе са којима ће забрапити сваку даљу изградњу оваквих зграда.

С. Д.

Zašto i on nije među nama?

Počela je nova školska godina. Skupili smo se, ali ne i svi. Sva su mjesta popunjena, ali je Đurino prazno. Zašto je on izostao? — pitam drugove. Odgovor je bio, da Đuro više neće ići u školu.

Zašto? Srbački srez mu nije odobrio stipendiju. U čemu je stvar?

Đuro Zeljković je rođen 1932 g. na Mlinština, srez Mrkonjić. Do jeseni 1943 čuvao je stoku kod bosanskih gazda po raznim selima Bosanske Krajine. Često je pričao o svom životu. Bio je to težak i mukotrpan čobanski život. U dvanaestoj godini je vidio da je do maksimuma izrabljivan, te je otišao u partizane.

Pred kraj rata je ostao bez ruke. Evo kako! Naše jedinice su se približavale Banjoj Luci. Naletjeli su avioni i bombardovali su kolonu. Đuro je bio teško ranjen. Uskoro je i rat završen. Đuro se upisao u osnovnu školu, koju je završio

1948 god. Otac mu se preselio u Stari Martinac, a Đuro se upisao u Nižu gimnaziju u Banjoj Luci. Sredio je potrebne dokumente i poslao u Sarajevo da bi kao i ostali ratni invalidi dobio svoju invalidninu. Ta njegova molba ni do danas nije riješena. Đuro je prošle školske godine završio drugi razred SEŠ u Banjoj Luci. Do sada je svršavao školu primajući stipendiju. Međutim, sada kad je već pri kraju školovanja Narodni odbor sreza mu je otkazao stipendiju.

Pitamo se kako je to moglo da bude? Za tog čovjeka treba nešto učiniti.

Остоја САБЛЈИЋ

Сваки члан колектива - члан синдиката

Синдикална подружница „Елекробосна“ је једна од најбољих подружница у Јајцу. Није ни чудо, јер је сваки члан предузећа и члан синдиката. Подружница се дијели на неколико пододбора по погонима, па се прелазна застава подружнице подјељује сваког мјесеца на општој синдикалној конференцији пододбору који је показао најбољи успјех у раду у току мјесеца како на културно просвјетном тако и у производњи и другим пољима рада. Риједак је случај паћи неписмена радник који није завршио течај или основну школу, а да сада не похађа двогодишњу радничку школу осим оних старијих, али и већина њих су се јавили да похађају школу.

У кругу творнице постоји кино сала у којој редовно радници могу да гледају кино претставе. Постоји и културно просвјетно и фискултурно друштво која су такође активна у околним селима среза.

У библиотеци имају око 2000 одабраних књига, а радник — библиотекар Крешо Анто каже да има око 400 редовних читалаца

Подружница се бави многим питањима у предузећу а нарочито питањем радничког самоуправљања. Неколико је пута подружница заказала и дала диселни ред Радничком савјету да се дискутује по неким питањима која их интересују.

М. ЈЕФТИЋ

Читајте „Бањалучке новине“

Povodom napisa Veselina Trninića „Prilog diskusiji u borbi protiv nadrealizma“

Husejin Tahmišić, novinar iz Sarajeva piše:

U napisu »Prilog diskusiji u borbi protiv nadrealizma« Veselin Trninić je pisao kao što sam kaže »povodom nekih pjesama u »Mladom Krajišniku«. U cijelosti se slažem sa Veselinom Trninićem da je pozitivno »kad se u jednoj sredini - gradu ili oblasti - pokrene list i kad, do tad latentne neispoljene snage, nadu svog izraza i ožive. Ali, svakakvo ispoljavanje misli ne znači i ne može značiti progres. Istina, u ovom slučaju pozitivno je i napredno što je ovaj list pokrenut kao neophodno potreban«. U daljem tekstu svoga napisa Veselin Trninić želi da ospori vrijednost nekim pjesnicima Bosanske Krajine. Metod kojim on to čini nije, čini se, naj-srećnije izabran, a, nerijetko, on je i pogrešan. Eto, o tome htio bih da govorim u ovom napisu, ne sumnjajući da je napis Veselina Trninića pisan iz plemenitih pobuda i sa dobrom namjerom. Smatram za potrebno da napomenem da sam u »Omladinskoj riječi« od 13. jula o. g. u kratkom osvrtu na prvih pet brojeva »Mladog Krajišnika« rekao, između ostalog, ovo: »... prvih pet brojeva su u znaku stremljenja i dostignuća mladih Krajišnika. Kako je ta bogata sadržina tretirana, pitanje je za sebe i van okvira ovog napisa. Jer, pojave zastranjivanja i besmislovanja kao, recimo, u pjesmama mladih autora H. Džonlagića (»Pjesma krevetu«) i B. Cvetkovića (»Dodiri«) samo su trenutne pojave, koje, zbog osamljenosti, u društvu plemenitih pokušaja i skromnih i brojem i kvalitetom ostvarenja padaju »u oči«...»

Uočljivo je da autoru napisa »Prilog diskusiji u borbi protiv nadrealizma« smeta »tamna boja« koja, mora se priznati, prevladava u pjesmama nekoliko autora koji svoja ostvarenja objelodanjuju na stranicama »Mladog krajišnika«. Dakle, Trninić zamjera pjesnicima Bosanske Krajine što u njihovoj poeziji ima pjesničkog pesimizma i, nekad, trenutaka rezignacije. Pored toga, pojam »besmislovanje« primjenjuje na ostvarenja autora koji sa osjetnom dozom nevještine (mislim na takozvanu zanatsku vještinu pisanja) pišu svoje pjesme. Često nije važno da li se nekome »svidaju« ili ne čitaju pjesme. Osnovno je, ipak, da li taj i taj pjesnik ima šta da rekne i to što je rekao da li je umjetnost ili nije. Ako s tog

aspekta gledamo na ostvarenja mladih pjesnika Bosanske Krajine doći ćemo, besumnje, do suprotnih, ali tačnih, zaključaka u odnosu na one do kojih je došao Veselin Trninić u svom napisu. A da je nužno polaziti sa tog aspekta mislim da će se samnom složiti i Trninić. Tim prije što se nalazimo u fazi društvenog razvika u kojoj je jedino primjenjiv kriterij istine, pa i onda kad se govori o književnosti.

»Analiza« pjesme »Invalidov noćturno« od M. Milinovića, koju je u svom napisu izvršio Veselin Trninić ne bi se mogla uzeti kao tačna. On, između ostalog, kaže: »Da me ne bi shvatili preoštrim u ocjeni, pružicu podlogu za date zaključke... Naročito posljednja strofa ovog ekspresionističkog sastava ističe se svojom sadržinom... u njoj se ekspresionizam oblači u reakcionarni plašt atakirajući na naše društveno uređenje i položaj čovjeka - invalida u njemu... Svojom sadržinom ili bolje reći besmislenošću, bespudnom i beživotnošću iz ove Milinovićeve pjesme ne zaostaju mnogo i sljedeće...« Veselin Trninić je sve ove — blago rečeno — optužbe uputio M. Milinoviću zbog ovih stihova:

»Šta mogu meni invalidu
meni je moga plača dosta.

Ja sam ko senka na nekom zidu
ja sam kamenčić bačen s mosta«
Iako su ovi stihovi M. Milinovića dovoljno jasni, zaključci Veselina Trninića nameću mi imperativno da ih »objasnim«. Milinović je mladić - invalid, koji osjeća svu kob svog udesa. Tiha sjeta zrači iz njegovih stihova. »Ja sam ko senka na nekom zidu«. On se ne osjeća odbačenim, ali je svjestan da njegovo »JA« u jednoj strašnoj vjetrometini koja se zvala Drugi svjetski rat nije bilo od neke važnosti: »Ja sam kamenčić bačen s mosta«. To je, družie Veseline, istina koju pjesnik bez pozice izgovara. A govoriti o životu riječima istine i neposredno zar nije realizam? Da li da zamjeramo čovjeku - invalidu što je svjestan udesa, što zbog njega duboko ljudski kriknje, što mu je »njegovog plača dosta«. Milinovićev protest nije vapaj izgubljenog, već protest protiv vjetrometina, protiv pokolja čiji je i sam nedužna žrtva. A — živimo u teškom vremenu i svaki protest protiv nasilja nije na odmet.

Ja vjerujem u iskrenost Veselina Trninića kad na jednom mjestu u svom napisu kaže da je »za umjetnost koja nije obična fotografija života«. I sam sam za to. Pa, čini se, da su stihovi M. Milinovića u osnovi realistički; isječak života sa tri dimenzije bez kojih bi, što je razumljivo, njegova poezija bila umjesto njega »invalid«, odnosno »obična fotografija života«.

I dalje: o tamnim bojama, ili pjesničkom pesimizmu i, nekad,

trenucima rezignacije u ostvarenjima mladih pjesnika Bosanske Krajine.

Ne mogu se složiti s Veselinom Trninićem da je pjesnički pesimizam svojstven »pjesnicima nadrealističkog pravca«, niti da su »noć«, »plavi okviri«, »tama« i dr. rekviziti dekadentnih pravaca u poeziji. Mislim da je osnovno: Da li je pesimizam na strani »kriktih snaga života« ili nije? Pesimizam u poeziji M. Milinovića učinio je već danas da je on »nuda

naše poezije«. Zašto? Zato što je kod njega pesimizam na strani »kriktih snaga života«, što je — kao što smo prije rekli — protest, iskren i istinit protest čovjeka.

Poezija Sime Pandurovića, jednog od najvećih srpskih pjesnika, zadojena je pesimizmom. U svjetskoj poeziji poznat je slučaj Petra Bezruča. »Ahasvera savjesti Čeha i klonulog naroda barda«, koji je pisao duboko pesimističke i rezignirane stihove:

„Jednom, ah jednom doći ćeš po me
djevojko tamna i turobna oka
s makom u ruci.

Bić će da zviđi dalje, u Lutni, Hruševu
Baški,

no ja ga slušati neću, ne će mi biti
ni do čega stalo...»

I, dijelom zbog tih trenutaka ispunjenih »klonućina«, Petar Bezruč je ostao: velik i kao čovjek i kao pjesnik.

Ko je pročitao napis Veselina Trninića shvatio je da on nije zahvalan materijal, odnosno podloga za diskusiju o »borbi protiv nadrealizma«. Jer, Veselin Trninić je nekim pojmovima u poeziji dao drugo, pogrešno tumačenje. Samim tim morao je da uslijedi i pogrešan metod u njihovom izlaganju i poimanju. Ovog puta želio sam da ukazem na nezahvalnost takvog postupka, kao i njegovu štetnost po razvika mladih pjesnika Bosanske Krajine, ukoliko bi se, eventualno, zaključci i stavovi Veselina Trninića usvojili kao tačni.

Mislim da je na kraju potrebno reći da, ako neko piše stabe i besadržajne pjesme, da to još uvijek ne znači da je njegovo stvaranje »atak na naše društveno uređenje«. Prije: nije mu mjesto među pjesnicima. Zlo je u tome što taj x. y. koji piše a nema šta da rekne uzalud gubi vrijeme i živi u jednoj hirovitog zabludi. Razuvjeriti ga da griješi - plemenit je postupak. Vjerujem da je u tom pravcu Veselin Trninić pisao svoj napis. Možda ga je neiskustvo odvelo u stranu od te plemenite namjere.

Husejin TAHMIŠIĆ

JOVAN BULAJIĆ:

Poezija na gubilištu

Stojte... Ne pucajte...
Dignite u vis cevi, bicke...
Odjekom je odgovaralo gubilište
Djelati sa se spremali da ubija nevintu ženu.

Plavoje sa dugom raspuštenom kosom,
stojte na golom hladnom stjenju,
zmaučena i bleđa drhtuć nogom bosom,
kao da blede reči svoja posljednja želja.

Stanište... Htela bih da umrem u miru
li kao da gubilištem manja pjesma
dojete mi u ruku lirni,
dojete da umrem u pjesmu.

Jeri li trezna ino?
Ka bi te pijana slao?
Izviknu ožebat gruboj
kako ti je ime prostakulo?

Devojka podignu oči u njima sava zasja
iz grudi ota se glasio, sa onih gojih stena,
Ljudi me tako nazivahu tako - poezija
procvete tužno iznućena žena.

Pali... Dreknu moderni djelat
Nek svi se pucnji u jedan slije.
Ha, ha, ha, ha plutanom loću celom,
pali, pistanom selim u - poeziji.

Prijavom čuom stade joj na gole grudi
i mahnuo viknu - pala je najnad žrtva.
Ja sam poein, palite vatre ljudi.
Nek smeio udare hahnji,
ko spava nek se probudi,

„Poezija je, neriva,
sad mi smo gospodari“

I meso toplih sunčanil svraba,
kru je požela da pada.
Odmicao sam uplašen trčeti,
u zamnom čuo se odjek njenih posljednjih reči -
za njile sam umrio samo,
za tuda živet da dođu i svagda.

Probudio sam se...
Sve san je bio.
Prođe me lakn strava,
Nupalja je padala krva.
Škutih, htetoh uploien da viknem -
Nije li sve to bila java?

VASO GAJIĆ:

Kako je „Otadžbina“ potsticala narod na pobunu protiv okupatorske vlasti

U ovom članku navešćemo pisanje Kočićeve »Otadžbine« o bivšem poglavaru bosanske Zemaljske vlade baronu Benki, pisanje o bivšem zajedničkom ministru finansija baronu Burijanu i o posticanju »Otadžbine« na atentat prilikom dolaska u Sarajevu bečkog ministra Bilinskog. Održani i ostri napadi Kočića na ove vrhove austrijske vlasti jačali su i dizali borbeni duh našega naroda, podržavali ustrajnost i zagrijsvali srca najplemenitijih patriota i omladine.

Tako je osmoga septembra 1911 godine, pod naslovom »Baron Benko« — Otadžbina pisala:

»U ovoj udjoj zemlji kmetova i bijelog kolonijalskog roblja vlastodršci su se izobijestili preko svake mjere. I pored ustava i sabora oni i danas tretiraju bezobzirno i narod i pojedince, metodama Kraljevske vladavine. Satrapsko zastrašivanje sviju i svakoga to su njihove omiljene metode vladavine«. Dalje se opširno prikazuje na kakav je neuljudan način poglavar Bosne i Hercegovine baron Benko primio predstavnike sarajevskih radnika, koji su tražili dozvolu da održe protestnu skupštinu protiv talijanskog zavojevačkog rata u Tripolitantiji — u Africi — i pro-

ktiv njihovog drskog militarističkog napada. U članku se nastavlja dalje ovako: »Neka pamti baron Benko jednom za vaza da Bosna i Hercegovina nisu ničija očevina, niti ih je on dobio kao miraz uz ženu pa da može njima upravljati po svome čefu. On zaboravlja one dane kada je jedan drugi silnik, njegov prethodnik, istrkao vlist iz ruku države, i tri duga dana, i tri debele noći neograničeno vladao Sarajevom, prilikom radničkog štrajka 1906 godine. Tada su baš oni koji najviše prijete i zastrašuju bili manji od makova zrna, posakrivali se u mišije rupe i da nije vojska intervenisala narod bi, pored Zemaljske vlade, obrazovao svoju Narodnu vladu i sudio bi tim silnicima. Tako se mora dogoditi svugdje gdje pojedinci vladaju po svome čefu, a protiv volje naroda«.

»U broju od 5. marta 1912 godine ovako je »Otadžbina« napala predsjednika Bosanskoga Sabora, Srbina Vojislava Šolu, zbog pozdravnog pisma koje je on uputio baronu Burijanu: »Vojislav Šola ne može dugo da čuti. Tu, skoro, izrekao je zahvalnost i lojalnost prema Austro-ugarskoj monarhiji za naše blagostanje i napredova-

nje (!). Izrazio je »materama zemljama« — Austriji i Madžarskoj — svoju duboku kolonijalnu zahvalnost. Sada opet nije mogao da odolji srcu i da ne upre prstom na »pravog našeg usrećitelja barona Burijana« (!), koji odlazi sa položaja zajedničkog ministara finansija Austro-ugarske i vrhovnog poglavara Bosne i Hercegovine. Kada to Šola ne bi govorio u ime srpskog naroda, i to uporedo sa zloglasnim nadbiskupom Štadlerom, najvećim Srbožderom i najodanijim austrafilom, nego kada bi govorio samo u svoje ime, kao poslanjenik a ne birani pretsjednik Sabora, mi se ne bi čudili što se njegovo poklonstveno pismo preljeva i kipti superlativima i zahvalnosti tome »velikom državniku i upravljaču« sudbinom Bosne i Hercegovine. Iz tih njegovih izjava ljubavi i odanosti izlazi da u Evropi nema boljeg i većeg državnika. A Šola zaboravlja da je za Burijanovu ministrowanja nad porobljenom Bosnom donesao najreakcionarniji zakon o štampi, na osnovu koga se nemilosrdno plijene naše novine, globe vlasnici i urednici i nemilosrdno bacaju u tamnice. Osuđuju se novinari na 5, 9 i 16 godina zatvora. Po četiri pet odgovornih urednika opozicionih novina sjedi istovremeno u zatvoru. Za Burijanovu ministrowanja pala je krv u Drvaru, u Osojnci kod Maglaja, u Sarajevu 1906 godine. Pred sam odlazak te Šoline veličine i dobrotvora, policija je golim rabljanja i bajonetama navalila u našem Sarajevu

na našu bezazlenu školsku omladinu. I takvu Burijanovu politiku Šola naziva »kristalno čistom i poštenom«.

Za Burijanove vlade su bosanske šume pripuštene potpuno stranim firmama koje ih ogoliše i opustošile, a seljake u orno zavije šumskim globama zbog sječe jednog teljiga, jarma ili stožine u državnoj šumi. Afera sa državnom šumom bega Bršćevića ostala je za vječni spomen iz vremena Burijanove vladavine i njegove »kristalne čistoće i poštenja«. A o njihovom načinu riješenja agrarnog pitanja, o ustavnim i političkim slobodama, kojima smo postali zakonita kolonija i porobljena zemlja kmetova i robova tudinu.

Srpski narod nema na čemu da bude zahvalan baronu Burijanu, jer je za njegovog ministrowanja privreda Bosne i Hercegovine potpuno posrnula i opala, prosvjeta zakrčljala u svim pravcima, a narod pati i oskudijeva daleko gore nego pod vladom Sultana. Šola treba da zna da on nije nikakav predstavnik srpskog naroda nego od austrijskih glavara postavljeni pretsjednik bosanskog Sabora. U svoje lično ime može da govori šta hoće, ali u ime srpskoga naroda to mu ni pod koju cijenu ne dopuštamo«.

Pred sam dolazak u Sarajevu novolimenovanog ministra finansija Austro-ugarske monarhije Bilinskog, u broju »Otadžbine« od 10. juna 1912 godine, oštampan je uvodni članak pod naslovom: — ATENTATI —. Svjestan da u

narodu vrije i da su u tadašnjoj situaciji atentati jedino moguće sredstvo barem za manifestaciju nezadovoljstva i za upoznavanje svjetske javnosti sa nezadovoljstvom i stavom naroda prema toj vlasti i sredstvima kojima se narod bori protiv nje — Kočić ovako piše o dotadašnjim atentatima: »Student Sičinski izvršio je nedavno atentat na Andriju Potocnog, austrijskog namjesnika u Galiciji. Naš omladinac, student Zaričić, izvršio je atentat na poglavara Bosne i Hercegovine Varesanina prilikom otvaranja Bosanskog Sabora, poslanik Kovač izvršio je u peštanskom parlamentu atentat na pretsjednika Tisu, naš omladinac Jukić izvršio je atentat na Komesara Cuvaja u Hrvatskoj itd. Austrijska štampa do nedavno je slavila herojstvo atentatora u Rusiji. A zašto ta štampa ne kaže zbog čega nastaju ovi atentati u Austriji, kojih ima više nego i u jednoj drugoj zemlji. Zašto ne kaže, da su u Austriji zadovoljni samo Njemci i Madžari kao gospodari i vlastodršci monarhije i njezinih dobara. U pojedinim zemljama Austro-ugarske monarhije postoje ustavi, parlamenti i sabori, ali samo dotle dok narod nemaju želja, ni zahtjeva koji tangiraju hegemoniju privilegovanlih naroda. Inače se odmah zavodi komesarijat, ukidaju se ustavi, zavodi se vojnička i policijska vlada. Ustavi se daju ne radi naroda nego protiv njega. Zato se pojedinci iz sredine tih naroda lučuju i (Nastavak na 5. strani)

IZGRADNJA KUPATILA NA VRBASU

Krajnje je vrijeme da Banja Luka dobije neko pristojno kupatilo. Mišljenja sam da ne bi trebalo žaliti ni truda ni vremena, ni troškova da se ova stvar konačno i definitivno izvede.

Izgradnja kupatila trebala bi da se počne odmah, da bi se iskoristio sadašnji niski vodostaj Vrbasa i da se prije jesenjih kiša posvršavaju svi glavni radovi neposredno uz obalu i na obali, a ostalo ako se ne dovrši još ove godine može da se nastavi i u proljeće, tako da bi kupatilo polovinom juna slijedeće godine moglo da počne sa radom.

Što se mjesta tiče gdje bi se kupatilo gradilo mislim da nije zgodno ono koje Dr. Pišteljić predlaže iznad Rebrovačkog mosta iz slijedećih razloga:

1) Donji dio lijeve obale tj. dio odmah iznad Rebrovačkog mosta, odviše je brz, voda je jaka, nije za djecu ni slabe plivače, koje može da odnese u opasne matice ispod mosta. Obala je odviše strma i uska — nema mjesta za nikakve instalacije, a sve što bi se na tome uskome komadu napravilo propalo bi od velikog vodostaja. Osim ovoga udaljenost od grada je prevelika — trebalo bi urediti poseban autobusni prevoz, ali vrlo bi se malo našlo kupaca, koji bi htjeli da plaćaju autobus i gube mnogo vremena čekajući prevoz autobusom tamo i nazad.

2) Srednji dio između klančice i Rebrovačkog mosta također ne odgovara. Desna obala (koja ne dolazi u obzir) zgodna je za kupanje a voda bistra, dok je lijeva

obala vrlo nezgodna i opasna radi velike dubine, virova i podvodnih sedara. Osim toga tu voda u dužini od 100 m. ljeti kod niskog vodostaja (a to je onda kada je glavna sezona kupanja) uopšte ne otiče nego kruži uzvodno, sva nečistoća skuplja se uz te obale i sva je okićena u dubljini kao i u širini crijevim iz klančice.

3) Gornji dio neposredno je ispod klančice i također ne dolazi u obzir.

Hašlovac će uvijek ostati »divlje« kupalište za dobre plivače i sportaše, ali također ne odgovara za jedno ovako kupalište.

Najzgodnija mjesta za jednograđsko kupatilo bila bi po mome mišljenju — Medreski brod ili mjesto staroga vojnog kupatila pod Kastelom, tu nema nekih opasnih brzica, dubina je lita bez podvodnih sedara, mogu da se postavje lijepe trambufine za skakanje, a ima i plitkih dijelova za malu djecu i neplivače, koja se mogu u tu svrhu u vodi žicom ograditi. Kabine i ostale zgrade trebalo bi solidno izgraditi na betonskim stubovima ispod bedema, dovoljno visokim, kako im visok vodostaj ne bi mogao nanijeti nikakve štete.

Fadić M.

Uslijed odsutnosti naših saradnika nismo realizovali razgovor sa drugom Zijadom Kadenićem, načelnikom Savjeta za komunalne poslove NOG-a Banja Luka. Radi toga napis će biti objavljen u idućem broju.

Zasluzena kazna za nečasno i sramno djelo

U 1952 godini Miodrag Markičević, kao službenik Narodnog odbora sreza banjalučkog, počeo je raditi na naplati poreza i drugih prihoda. Prvo je taj posao obavljao na području opštine Bronzani Majdan, zatim u Ivanjskoj, Slatini i najzad na terenu opštine Čelina. Obavljajući naplatu Markičević je postepeno vršio prisvajanje novca i trošio ga za svoje potrebe. Nije se mnogo pripremao za takav poduhvat, nego je kratko vrijeme po prijemu dužnosti poreskog izvršitelja pristupio pronevjerama. To je radio sistematski. Na nepropisnim tiskanicama, koje je sam nabavio, davao je priznanice na naplaćene svote. Ovakvo ubrane iznose prisvajao je, a ostali novac naplaćen po propisanim priznanicama, s kojima je bio zadužen, predavao je. Slaba kontrola mu je omogućila da na ovakav način duže vremena vrši prisvajanja. Ali, on se ipak brinuo da ne bude uhvaćen i zato je vršio prisvajanja, na isti način, na drugom opštinskom području podmirivao ono što je prisvojio ranije. Tako je radio jer bi bio brzo uhvaćen, prilikom naplate, od poreskih izvršitelja koji su ga naslijedili. Vrijeme je prolazilo i pronevjerena svota je rasla. Za vrijeme od oko dvije godine Markičević je prisvojio i potrošio 291.032 dinara opštenarodnog novca. Možda bi ta svota bila i veća da se nije pokazao u pravom svjetlu i s druge strane kao otpadnik

društva i kao takav na djelu uhvaćen, pa je bježeći od odgovornosti pobjegao i iz Banje Luke. Bilo je to 24 maja 1954 godine. Tog dana naišao je s biciklom pred tržnice u Banjoj Luci. Pred tržnicom je spazio jednu sedmogodišnju djevojčicu. Pozvao ju je sebi i ponudio da je provozna na biciklu. Dijete je, smatrajući ovaj poziv dobromjernim pristalo. Tako je ovu djevojčicu odveo pokraj tvrđave Kastel i nad njom ovako malom i nemoćnom izvršio obljubu. Dok je to činio zapažen je od jednog oficira JNA, uhvaćen i legitimisan, a ujedno je ta-

ko, možda, i spriječen da ne nanese teže ozljede djetetu.

Videći da je uhvaćen na ovom nečovječnom i životinjskom činu, pobjegao je odatle i iz Banje Luke. Docije je uhvaćen u Beogradu, lišen slobode i predveden u Banju Luku.

Nakon provedene istrage predan je sudu i prije nekoliko dana pred višecem ovdašnjeg Okružnog suda održano mu je suđenje. Proglašen je krivim za navedena krivična djela i dobio je zasluženu kaznu. Osuđen je na kaznu strogo zatvora u trajanju od 16 (šesnaest) godina.

U brobi s prirodom

(Nastavak s 1. strane)

Bosne i Hercegovine, pa i većine drugih krajeva naše zemlje, ima prvorazredni značaj.

Bosanska Krajina, kao uostalom i cijela Bosna, raspolaže velikim terenima prirodnih planinskih pašnjaka. Pašnjaci tereni zauzimaju 1.200.000 hektara ili skoro 46 procenata cjelokupne obradive zemlje u Bosni i Hercegovini. Obzirom na te uslove, naša republika ima kolosalne mogućnosti za razvoj dviju najvažnijih grana stočarstva — ovčarstva i govedarstva. Poljoprivreda Svačarske, na primjer, skoro je potpuno orijentisana na govedarstvo i ono već niz godina pretstavlja jednu od najznačajnijih stavki u prihodima švačarske privrede. Međutim, naši pašnjaci su slabo izdašni — prinosi sijena na njima su tako niski da dozvoljavaju držanje samo veoma ograničenog broja stoke. Vlaga u prosjeku ima dovoljno, ali je neravnomjerno raspoređena po pojedinim godišnjim dobima i upravo kad je trava u naponu bujanja, odjednom naiđe period suše i, takoreći, presječe dalju vegetaciju.

Tim problemom Zavod se bavio godinama. Ispitivan je sastav zemljišta, vršeni su razni ogledi, ispitivana najpogodnija agrotehnička mjera na pašnjacima i, najzad, nakon nekoliko godina strpljivog rada uslijedili su prvi rezultati. Problem je riješen, i to tako, kako je jedva iko mogao očekivati. Smješom raznih trava, otpornih prema kolebanju temperature, i pravilnom agrotehnikom u obradi pašnjaka, Zavod je uspio da na poljoprivrednom dobru u Kupresu povećá prinos sijena, i to u ovoj godini, sa 10 na 60 metričkih centi po hektaru. Do sada je najveći prinos sijena imala Holandija — 36 metričkih centi po hektaru, a to je skoro upola manje od ovogodišnjeg prinosa na Kupresu. Rentabilitet proizvodnje sijena po tom novom metodu prosječno je, prema podacima Zavoda, za oko pet puta veći od sadašnjeg.

Centralni problem naše zemljoradnje su česte suše, koje, bukvalno, prepolovljuju žetvene prinose. Samo u 1952 godini, nacionalni dohodak Jugoslavije bio je, uslijed neposrednih posljedica suše, smanjen za oko 150 milijardi dinara. Porod suše, zemljoradnja kod nas pati i od neravnomjernog rasporeda vlage. Naš poznati meteorološki stručnjak, prof. Obuljen, tvrdi, na primjer, da poljoprivreda skoro svih naših krajeva dobija u nizu godina dovoljno vlage ali je ona neravnomjerno raspoređena i upravo onda kada je najpotrebnija, najmanje je ima. Jedna od takvih je i ova, 1954 godina, čije su posljedice već dovoljno vidljive na našim pljačama.

Borbi protiv tih pojava naši poljoprivredno istraživački Institut posvećuju sada najveću pažnju. U nizu zavoda, pa i u Zavodu za poljoprivredna istraživanja u Banjoj Luci, radi se na stvaranju novih sorti žitarica i drugog kulturnog bilja koje će moći lakše da podnese takva kolebanja vre-

mena, i koje će biti otpornije prema biljnim bolestima, a koje su lakode posljedica tih specifičnih vremenskih prilika. Istovremeno se proučavaju i najpodjednije agrotehničke mjere koje isto tako treba da budu prilagođene ne samo uslovima zemljišta, nego i tim specifičnim vremenskim prilikama.

Otsjek za ratarstvo banjalučkog Zavoda za poljoprivredna istraživanja dao je do sada dvije nove sorte pšenice (banjalučke broj 2 i banjalučke broj 5) koje uglavnom odgovaraju tim uslovima. Pšenica, takozvana, banjalučka broj 5, pokazala se veoma otpornom prema kolebanju vremena i biljnim bolestima i dala je u ovoj godini prosječan prinos na poljima Zavoda od oko 18 metričkih centi po hektaru. Vrše se i ogledi sa hibridnim kukuruzom radi dobijanja domaće sjemena heterozisa koje, kako tvrde stručnjaci, daje prosječno za 40 procenata veće prinose od uobičajenih, a takođe se vrše i ogledi sa ljetnom sadnjom krompira koji isto tako daje odlične rezultate. Pokazalo se, naime, da sadnja krompira u proljeće nije pogodna za naše prilike, jer zasađen u proljeće on dolazi u napon vegetacije upravo onda kada su kod nas najveće vrućine, a krompir je sjeverna biljka i ne podnosi visoku temperaturu.

Ogledi sa ljetnom sadnjom dali su odlične rezultate, kako u prinosima tako i u kvalitetu roda.

Stručnjaci Zavoda rade, naravno, i na nizu drugih problema — na unapređenju voćarstva, koje je kod nas veoma brojno, ali zastalo, zatim na razvoju i na unapređenju vinogradarstva, za koje, na primjer u Bosanskoj Krajini, postoje skoro idealni uslovi ali je ono i pored toga slabo zastupljeno u poredjenju s povrtarstvom i drugim granama poljoprivredne proizvodnje. I u svakoj od tih oblasti postignuti su lijepi uspjesi. Naravno, ti rezultati još nisu postali svojina široke poljoprivredne prakse, no to je sada stvar organizacije poljoprivredne službe i, naravno, vremena.

V. ROKIC

Zamjenjujem garsonjeru u Sarajevu za odgovarajući stan u Banjoj Luci. Obratiti se na Narodno pozorište.

Zamjenjujem dvosoban zaseban stan u gradu sa balkonom i nuz-prostorijama za isti takav po mogućnosti sa baštom. Adresa u Administraciji. Telefon 369.

ZADRUGAMA, DRŽAVNIM I OSTALIM VEĆIM PČELINJACIMA!

Za upućivanje Vaših rukovodećih pčelara, osnivanje pčelinjaka i svega ostalog, obratite se na renomiranog, prvoklasnog stručnjaka u pčelarstvu.

Preuzeo bi nadzor nad vilie većih pčelinjaka.

Adresa u administraciji. Dvosobni stan u Ljubljani mijenjam za odgovarajući u Banjoj Luci. Obratiti se na Narodno pozorište.

Povodom natpisa „Teška istina“

U Vašem listu objavljen je napis pod naslovom »Teška istina« pa sam slobodan zamoliti da u idućem broju oštampate slijedeću izjavu:

U članku piše, da je otac Anđelka Tomića poginuo kao partizan u borbi kod Travnička. To nije istina. Njegov je otac umro od crnoga prišta kod kuće u selu Gračima. Dalje se navodi da se stric maloga Anđelka pogodio sa mnom da ga primim i da mali čuva stoku uz nagradu od metra kukuruza i da mu kupim u toku

godine jedno odijelo. Istina je, da sam se ja pogodio sa njegovom majkom Saminom uz cijenu od 8.000 dinara kojoj sam već isplatio 7.000 dinara i dao sam joj u mjesecu aprila 100 kg kukuruza. Ona me je uzgred molila da mali ostane i za do godine.

Dalje, u istom natpisu piše, da dječak spava pod stolom na komadu vrece, da u torbici nosi samo jedan komad crnog i tvrdog njeba koji je pečen prije pet dana, da u kino ne ide, da ga na vašar nisam pustio itd.

Ovo je mimoišlo istinu. Istina je, da Anđelko spava u kuhinji a ja sa svojom obitelji u jednoj sobici. Pokriva se sa pokrivačem i leži na slamnjaci. Što mi jedemo — jede i Anđelko. Hljeb se kuva od pšeničnog brašna — friškog, a ne bajatog. Kupio sam mu proljetos opanke, a ima još jedne nove i ne ide pos. Svako jutro on se pere, a tako isto i u veće očišćen legne spavati. Ja sam od postanka držao dobančad i svi su se hvalili jer im je dobro kod mene bilo.

Ivo STIPIĆ

Komentar redakcije

Poslije ispravke koju je ovoj redakciji uputio Ivo Stipić na napis »Teška istina«, objavljen u »Banjalučkim novinama« zainteresirali smo se za ovaj slučaj kod organa za starateljstvo i evo šta nam kažu:

»Tačno je da je mali Anđelko, vjerovatno uslijed nepodnošljivih uslova života, dolazio dva puta u Narodni odbor grada da se žali i traži da ga smjeste u neki od domova radi izučavanja zanata. U odboru su uzeti podatci od Anđelka i poslat je zahtjev Narodnom odboru sreza u Mrkonjiću da ispita da li je Anđelko ratno siročić. Međutim, odgovor na ova dva dopisa nije stigao. U međuvremenu je oštampan i napis »Teška istina« na koji je Ivo Stipić uputio svoju ispravku.»

Gdje je istina?

Odmah poslije objavljivanja pomenutog napisa u »Banjalučkim novinama«, kod organa starateljstva dolazio je Ivo Stipić sa malim Anđelkom i pokušao ubjediti drugove u ovom odboru da je ono što je objavljeno u listu obična izmišljotina. A mali Anđelko je i ovaj put, pred prganom starateljstva, ponovio ono, što je već kazao drugu Krsmanoviću, tj. da je napis tačan i da odgovara stvarnosti. Na ovo se Ivo Stipić revoltirao i počeo da više na ma-

Kako je „Otdžbina“ podsticala narod na pobunu protiv okupatorske vlasti

(Nastavak sa 4. strane)
zadnjih sredstava. Pritisak i nasilja najbolje djeluju na vruće temperature koje pristupaju atentatu. Narod ove atentate ne smatra kao neobične pojave. Atentatori ne ubijaju iz zločinačkih pobuda i ubilačkih instinkata. Svi ovi atentatori koje smo gore spomenuli to su ljudi visokog morala i velike nacionalne svijesti i odanosti svome narodu i njegovoj sudbini. Oni su inkarnacija opšteg nezadovoljstva stvorenog nasiljem i pljačkom, oni su pravi refleksi pri-

loga. Pored toga, mali Anđelko je kazao da je pisao pismo svome stricu Panteliji Tomiću u Mrkonjiću da mu pošalje dokumenta, ali mu je to pismo poderala gazderičina kćerka, kojoj ne ide u račun da mali napusti čuvanje stoke. Još jedna činjenica govori u prilog Krsmanoviću — a to je — da je mali Anđelko u Narodni odbor dolazio bos, iako, bar tako tvrdi Ivo Stipić, ima dva para opanaka!

Zato je razumljivo što je Narodni odbor grada donio odluku da se mali Anđelko Tomić povuče od Ive Stipića i uputi Narodnom odboru sreza u Mrkonjiću da on donese rješenje o daljnjoj sudbini ovog djeteta. Postoji mogućnost da se Anđelko smjesti u neki dom gdje će moći nastaviti školovanje.

krivene narodne bune. Od ovih atentatora najviše je južnih Slovena gdje je i najveće narodno nezadovoljstvo.

Na napadaj austrijskog lista »Tagespost« iz Graca zbog otpora Srba prema posjeti ministra Bilinskog Bosni i Hercegovini i pošto osuđuje odbijanje sporazuma od strane Srba sa njim, »Tagespost« piše: »Mi upravo i ne računamo sa ovim elementima, koji lako nisu bez uticaja — ipak svaku akciju Monarhije mjerit ćemo jednog građanina Kraljevine Srbije, kao što se to najbolje vidi iz pisanja sarajevskog lista »Otdžbina«. Na to »Otdžbina« odgovara: »Boga mi, Svabo pogoda. Izvan svake je sumnje da nas za monarhiju ne veže nikakva ljubav, jer nam je azijski razapela na krst sva prava i narodne slobode. Od naše divne i po prirodi blagoslovljene zemlje učinila je jednu evropsku koloniju, zato što nije mogla ugrabiti kolonije izvan Evrope kao druge države. I zbog toga ćemo mi ne mjerom jednog građanina Kraljevine Srbije nego šavoljom mjerom mjeriti svaku akciju Monarhije u Bosni i Hercegovini. To je naša sveta dužnost i pravo koje nam ne mogu ni poreći ni oduzeti »matere zemlje« (Austrija i Mađarska).

U svakom pojedinom broju lista »Otdžbine« naše se po koja ostra i otrovna Kočićeva strijela protiv austrijske vladavine i njezinih ekspozitura i ekspozenata u Sarajevu, nekad otvoreno, nekad kroz šalu, ironiju i oštar cinizam.

Sport

ZAVRŠENO PRVENSTVO GRADA
NEREGISTROVANIH TIMOVA

«FRANKOPAN»

ubjedljivi prvak

U toku mjeseca avgusta odigrano je prvenstvo grada Banje Luke za neregistrovane momčadi, koje je pobudilo veliko interesovanje kod omladine. Prvenstvo je odigrano po jednostrukom bod sistemu. Bilo je prijavljeno 9 ekipa a prvenstvo je završilo 17 ekipa pošto su dvije ekipe u toku prvenstva otkazale učešće i to II kvart (Olimpik) i FIFA.

Prvenstvo je odigrano na stadionu S. D. »Borac«, po određenim rasporedima, tako da nije bilo nesporazuma.

Prvo mjesto je osvojila ekipa »Frankopana« ubjedljivo sa gol razlikom 28:2. Ta je ekipa bila isključivo sastavljena od mladih igrača. Šteta je što funkcioneri registrovanih timova nisu posjećivali ovo prvenstvo, kako bi pojedine talente uključili u svoje timove, jer se stvarno vidjelo, da Banja Luka ima dosta futbalskih talenata, a poklanja im se vrlo mala pažnja. U ekipi prvaka naročito se istakao mladi vratar inače član momčadi F. K. »Borac« Kecker koji se pokazao kao siguran čuvar svog gola. Takođe su se istakli pomagač Škender koji je pokazao odlike futbalske vještine, a koji je odavno zapušten od strane »Borca« pošto nema više prava za podmladak »Borca«. Još je bilo dobrih pojedinaca kao Novaković II, Popović II i nama već poznati Tomo Knez.

Druga ekipa, koja ne zaostaje mnogo za prvom, je mlada ekipa Zelene (omladinaca iz V kvarta), koja se na početku prvenstva nije smatrala za gornji dio tabele, dok je u toku prvenstva pobila ta tvrdjenja i čak smatran za kandidata za prvo mjesto do susreta sa Frankopanom.

Ostale ekipe su bile podjednake sem »Aleje« koja je vodila prva tri kola prvenstva i smatrana za glavnog kandidata za prvo mjesto.

1. FRANKOPAN	6	6	0	0	28:2	12	bodova
2. ZELENA	6	3	2	1	15:11	8	"
3. ALEJA	6	4	0	2	12:14	8	"
4. DOLAC	6	2	2	2	13:10	6	"
5. CRVENO-BJELI	6	1	2	3	13:15	4	"
6. ABACIJA	6	1	0	5	8:22	2	"
7. II KVART	-	-	-	-	-	-	"
8. FIFA	-	-	-	-	-	-	"
9. JELIC POLJE	-	-	-	-	-	-	"

A. Donlagić

БОРА КОСТИЋ
У БОСАНСКОЈ ГРАДИШЦИ

Na svojoj turneji po Bosni i Hercegovini šahovski vелемајстор Бора Костић гостовао је у Босанској Градишци 4 и 5 септембра ове године. Том приликом одиграо је двије симултанке против шахиста Босанске Градишке. Првог дана велемајстор је играо против 26 шахиста, од којих је 19 победио, 6 ремизирао а свега једну изгубио од омладинца Саве Дуновића.

Другог дана велемајстору се супроставило 22 шахиста, од којих су 8 ремизирали а 14 изгубили. Послије одиграних симултанки велемајстор се са учесницима на симултанки сликао и задржао у разговору, појединачно играо шах са онима који су имали ту жељу. На питање како му се свидјела организација и

sto, ali je poslije poraza sa mladom ekipom »Zelene« znatno popustila. Ekipa Drugog kvarta koja je bila po sastavu najjača, poslije dva uzastopna poraza nesporiski se ponijela i otkazala prvenstvo, a takođe i ekipa FIFE koja je bila

Томо Кнез један од најбољих

sastavljena isključivo od Banjalučkih studenata i srednješkolaca.

Smatramo da bi prvak neregistrovanih momčadi trebao da odigra utakmicu sa jednim registrovanim timom, kako bi ogledali jačinu održanog prvenstva.

Zadnje tri ekipe su poslije par poraza otkazale učešće i njihovi rezultati nisu uneseni sem Jelić Polja koje je pred kraj prvenstva dalo zaostale utakmice sa 3:0 (par forfe). Najbolji strijelac pobjedničke ekipe je Tešanović II (Stole). Uprava futbalskog tima »Borac« omogućila je da bude slobodno igralište za igranje prvenstva.

Poslije završenog prvenstva tabela izgleda slijedeće:

1. FRANKOPAN	6	6	0	0	28:2	12	bodova
2. ZELENA	6	3	2	1	15:11	8	"
3. ALEJA	6	4	0	2	12:14	8	"
4. DOLAC	6	2	2	2	13:10	6	"
5. CRVENO-BJELI	6	1	2	3	13:15	4	"
6. ABACIJA	6	1	0	5	8:22	2	"
7. II KVART	-	-	-	-	-	-	"
8. FIFA	-	-	-	-	-	-	"
9. JELIC POLJE	-	-	-	-	-	-	"

A. Donlagić

дочек као и отпор шахиста на шаховским таблама, велемајстор се најповољније изразио о свему, а за шахисте је рекао да су га изненадили добром игром.

Ст. В.

ВЕЛЕМАЈСТОР БОРА КОСТИЋ ГОСТИЈЕ У ПРЉАВОРУ

Ових дана шаховски велемајстор Костић гостовао је у Прњавору где је са члановима Шаховског клуба »Младен Стојановић« одиграо симултанку на тридесет плоча. Поред тога велемајстор је одигра, неколико слободних партија и упознао чланове клуба са најновијим методама у шаховској игри.

Велемајстор Костић налази се на турнеји по Босни и циљ његове посјете је популаризација шаха. Од своје посљедње турнеје, коју је изводио 1949 године, изјавио је Костић, осјетио је велики напредак у развоју шаха у нашој републици.

Владо МИЛАКОВИЋ

USPJELO FISKULTURNO NATJECANJE

Koncem prošlog mjeseca u Sanskom Mostu je održano fiskulturno natjecanje između kolektiva drvne industrije »Sana« Sanski Most, »Una« Bos. Krupa, »Grmeč« Drvar i »Vrbas« Banja Luka u slijedećim disciplinama: nogomet, odbojka, stoni tenis, bacanje kugle, trčanje na 400 metara i šah.

Iako je ovo prvi put da se u Bosanskoj Krajini sastaju na natjecanje kolektivni drvne industrije,

natjecanje je uspjele. Naročito se istakla momčad iz preduzeća »Sana« pilane u Zdeni, zauzevši četiri prva mjesta i to u nogometu, stonom tenisu, bacanju kugle i šahu. Naročito su se istakli u šahu drugovi Vaso Babić i Branko Prdijević.

Poslije natjecanja je u Radničkom restoranu »Uranak« priredjena za goste i domaću momčad zajednička večera.

Ovo takmičenje je ostavilo lijep dojam i volju za daljnji rad što znači da od sada aktivnije rade na kulturnom radu u svojim kolektivima.

Ovom prilikom je i kulturno umjetničko društvo »Petar Skundrić« iz pilane Zdena dalo pozorišni komad »Sumnjivo lice« od B. Nušića.

P. HORJANOVIĆ

U Banjoj Luci Sloboda najbolja

Banjalučani su u nedelju imali priliku da vide 4 od 10 članova POTSAVEZNE LIGE. Igrali su: BSK — Mladost (Prijeđor) i Radnički — Sloboda (Bos. Novi). Banjalučke momčadi »preпустиle« su bodove bivšim članovima Republičke lige Mladosti i Slobodi.

Iako je 53 min. igrala sa 10 igrača — jer je sudija Parić nerazumljivom odlukom otklonio iz igre Simića, ipak je Mladost uspjela da neporažena napusti teren, zahvaljujući dosta dobroj igri svojih igrača i dobrim dijelom nedovoljnoj pripremljenosti BSK-ovih pojedinaca, a koji ni kao tim nisu predstavljali naročito opasnog protivnika. Pitamo se zbog čega se moralo desiti da se u timu pojavi lijevo krilo Dubajić koji je dosada svojom umišljenošću više šteto nego koristio momčadi. Pored toga nerazumljivo nam je zbog čega je došlo do izmjene mjesta Kurbalića i Stričevića, kada je prvi prilično dobro igrao na mjestu centarhalfa, a drugi na mjestu centarfora.

BSK je izgubio prve bodove, no to ne znači da su šanse za uspjeh otišle u nepovrat. Daleko od toga, jer BSK može da igra znatno bolje, nego što je igrao na nedeljnoj utakmici. Treba nastaviti sa starom praksom uvođenjem mladih igrača u tim.

Drugi susret je donio neočekivano dobru igru Slobode (Bos. Novi). Veoma mlada ekipa Slobode (prosječna starost igrača iznosi 22 godine), pokazala je veoma dobru, korisnu i dopadljivu igru okrunjenu plištom nadasve solidnog — sportskog ponašanja. Sa onim što su nam prikazali ovi veoma simpatični igrači, gledaoci su bili zadovoljni. Ovakvo mladoj ekipi preostoji lijepa budućnost, i pored dobre igre ovih mladića trener Bukale nije zadovoljan »jer mnogo povoljnih prilika su zapucali, odbacujući one udarce u gredu«. Ipak i pored toga ostaje činjenica da je Sloboda igrala dobar nogomet i da su se njeni igrači sportski ponašali.

Radnički je samo zadnjih 15 min. zaigrao nešto bolje, ali ovaj finiš došao je suviše kasno. I ovog puta se pokazalo da je neophodno potrebno što prije riješiti pitanje desnog beka, jer sadašnji — Čaušević nezadovoljava.

U prvom kolu POTSAVEZNE LIGE Uspjesi gostujućih momčadi

Prošlonedelnim susretima započela je borba za naslov prvaka Banjalučkog potsaveza. Postignuti su slijedeći rezultati: Bihac Jedinstvo — Borac (Bos. Dubica) 3:3, Kotor Varoš Mladost — Rudar 1:5, Drvar Borac — Bratstvo (Krupa) 1:2. U Banjoj Luci: BSK — Mladost (Prijeđor) 1:3 i Radnički — Sloboda (Bos. Novi) 2:4. Uočljivo je da su gostujuće momčadi zabilježile uspjehe osvojivši 9 od 10 mogućih bodova. Gotovo na svim terenima je primjećena nedovoljna pripremljenost momčadi za prvenstvo. Najrječitije govori tome u prilog utakmica Jedinstvo — Borac u kojoj je Borac i pored vodstva od 3:0 jedva uspio da sačuva svega jedan bod.

NAJBOLJI...

Ako bi pravili redoslijed ekipa po prikazanoj igri onda bi ih ovako poredali 1) Sloboda, 2) Mladost, 3) Radnički i 4) BSK.

Najbolji pojedinci iz oba susreta bili su: Selman, Đulkić, Kulenović, Simić (do isključenja) i lijevo krilo Čorić kod Mladosti, kod BSK-a Ramić, Mastela — do povrede i Kušnić, kod Radničkog Vlahović i Gozić, a kod Slobode: Ahmetanović, Mededović, Ljuboje i Davidov.

Najbolji tim sastavljen od igrača koji su nastupili u nedelju u Banjoj Luci izgledao bi ovako: Kralj (M), Selman (M), Ramić (BSK), Vlahović (R), Kulenović (M), Mededović (S), Gozić (R), Ljuboje (S), Štrbac (S), Ahmetanović (S) i Čorić (M).

Sudija Ibrahimbegović u mnogome je nadvisio svog kolegu Parića, koji je često i uopšte slabio vedio susret BSK — Mladost.

Ar.

POLUFINALNO EKIPIŠNO PRVENSTVO REPUBLIKE

ŠK „MIKRON“ prvak baňalučke grupe

U okviru ekipnog republičkog prvenstva, prošle sedmice je u prostorijama ŠK »Mikrona« odigrano polufinalno ekipno prvenstvo baňalučke grupe. U baňalučkoj grupi pored ŠK »Mikrona« učestvovali su ŠK »Mladen Stoјanović« iz Pnjaвora i ŠK »Srbac« iz Srbca, dok je ŠK »Petar Драшћин« iz tehničkih razloga odustao. Ekipa Mikrona nastupila je u svom standardnom sastavu i to: majstor Kozomara, Kalin, Kolač, Borovnica, Saviновић, Јунгић, Ковачевић и Вјејштица. Потребно је споменути да се у екипи Микрона после паузе од скоро 3 године поново појавио Драго Колак и према броју добивених поена доказао да се још увијек треба озбиљно рачунати на њега. Резултати такмичења су сљедећи: »Младен Стојановић« — »Srbac« 6½:1½, »Mikron« — »Srbac« 7:1, »Mikron« — »Mladen Stoјanović« 6:2.

У сусретима са екипанама учесницима такмичења екипа Микрона освојила је 13 поена и тим резултатом надмоћно освојила прво мјесто, затим сљеде екипе ШК »Младен Стојановић« са 8½ и ШК »Srbac« са 2½ поена. Развити шаховску дјелатност овакву каква је сад није била лака ствар. Управа клуба остављена на милост и немилост великим материјалним издацима око припрема разних такмичења, успјела је уз велике напоре да створи један реномирани шаховски клуб у Вањој Луци са репрезентативним просторијама у библиотеци предузећа »Руди Чајавец«. Једини извор материјалних средстава клуба била је синдикална подружница предузећа »Руди Чајавец«. Захваљујући тој помоћи клуб је био у стању да набави лијен инвентар, да пошаље првака републике Козомару на полуфинале ФНРЈ, да одржи полуфинално екипно првенство бањалучке групе као и низ других такмичења. Сада се управа клуба поново нашла пред врло тешким и деликатним проблемом. Потребно је спремити

екипу у Сарајево на финално екипно првенство републике, а ако се зна да првак републике (што врло лако може да буде и екипа »Mikrona«) стиче право да се такмичи у другој saveznoj ligи, онда је то горупе питање не само кључно него цијеле спортске јавности, јер у клубу нису заступљени само шахисти предузећа »Руди Чајавец« него и остали шахисти. Баш из тог разлога што је клуб врло важан фактор у развоју шаха у Вањој Луци потребно је да се он финансијски потпомогне и на тај начин да му се омогући учешће екипе у даљњим такмичењима. Требао би посветити више пажње развоју шаха у Вањој Луци тим прије што шах заузима видно мјесто у друштвеном животу нашег града.

Е. БАКОВИЋ

НЕОЗБИЉНО

Пред почетак недељне утакмице између BSK-a и Mladosti они гледаоци који су сједили на трибинама могли су видјети како функционери BSK-a првенствено гледају на сат када ће проћи оних десетак минута колико је остало до почетка утакмице. Многи су мислили да је то због дербија у POTSAVEZNOJ LIGИ. Све је било јасно тек када су »плави« (овога су пута били првенствено плави) изишли на терен. Било их је свега десет. Значи неко их је дошао.

Већ када су судије излазиле на терен, као без душе дотрчала су два најстарија играча BSK-a Mastela и Ramić.

Чуди нас да се то баш десило овој двојници, јер они баш треба да васпитавају млађе од себе. Шта би било када би се дјечаци »плави« угледали на своје старије суиграче и долазили на »пријеме« као и они?

Неозбиљан поступак, зар не!

NOVINE BANJALUČKE

U duhu sprovođenja u djelo zaključaka plenuma Sreskog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda, a na inicijativu Društva inženjera i tehničara poljoprivrede, „Banjalučke novine“ će jednom mjesečno donositi specijalni dodatak za naše poljoprivrednike.

REDAKCIJA

Silaža i njen značaj za ishranu stoke

U posljednjih 50 godina razvilo se među kulturnijim stočarima jedan način spremanja i čuvanja sočne stočne hrane, koji je nazvan siliranje, a takva hrana silaža. Silaža je sasjecana i spresovana (dobro ugažena) sočna stočna hrana nastala previranjem pomoću nevidljivih bića — mliječno-kiselinskih bakterija i to bez pristupa vazduha. Gaženjem se baš i istiskuje vazduh.

Siliranje je bilo poznato još pred više od 2000 godina starijim Egipćanima i Rimljanima, koji su već u to staro doba (istina na primitivan način) spravljali silažu za ishranu stoke.

Pri sušenju sijena gubi se 25 do 50% u hranljivim materijama, a pri pravilnom siliranju samo 10 do 25%. Za silažu može da se iskoristi ona stočna hrana koja se teško može na drugi način da konzervira, npr. zadnji otkosi trave i djeteline, lišće i glave repe, lišće od kupusa, vriježe od tlakava trava koja se zbog rdava vremena ne može da osuši, pa i krompir, koji bi ključao ili se smrzavao. Silaža je nešto svarljivija od sijena, a sadrži dosta raznih vitamina.

Dnevno se može davati: muzarama 20 do 30 kg., radnim volovima, bikovima i konjima do 10 kg., ovcama, kozama i svinjama do 4 kg. Bremenitoj stoci davati manje, a kad presuši onda nikako. Na svaki kg. silaže treba dati i oko 3 grama stočne krede da se suzbije kiselost u želucu. Boja silaže treba da je što sličnija onom materijalu od koga je spravljena.

Siliranje se vrši tako da se sasjecana zelena masa zbija, kako bi se vazduh što bolje istisnuo. Kod previranja silaže prvenstveno se razlaže šećer u

ugljični dioksid i vodu. Ugljični dioksid je gas koji ispunjava praznine, sprečava daljnje povećanje toplote i tako konzervira silažu. Previranje silaže vrše mliječno-kiselinske bakterije. Ima ih dvije vrste: jedne rade kod temperature od 25 do 35°C, a druge kod 40 do 50°C. Neke bakterije, koje kvare silažu, rade od 35 do 40°C. Danas se najviše silira kod temperature od 25 do 35°C, jer su pri tome najmanji gubici. Kad se u silaži postigne potreban stepen kiselosti (a to bude za nekih 7 nedjelja), oslabe i unište se i same mliječno-kiselinske bakterije. Mliječna kiselina konzervira silažu, a to je ona ista kiselina, koja se stvara i u kiselom mlijeku, kupusu, kraslavcima itd.

Za spravljavanje silaže je osobito važno dobro sitnjenje i zbijanje silaže, jer potrebne bakterije rade bez pristupa vazduha.

Za silažu su se najboljim pokazali kukuruz i šećerni sijerak. Kukuruz za silažu sije se u proljeće u razmaku 60 cm red od reda, a 30 do 40 cm struk od struka. U kišovita ljeta sije se i iza žetve ječna. Može da rodi oko 500 metričkih centi po hektaru. I zrela kukuruzovina se najbolje iskoristi za silažu. U silažu se može stavljati i druga stočna hrana (sijerak, čičoka, krompir, suncokret, heljda, kumpusno lišće, vriježe itd.). Krompir treba zapariti. Silira se i sprznut krompir. Soju treba miješati s kukuruzom i šećernim sijerkom. Najpodesnije doba za siliranje je rana jesen i maj. Majska silaža je važna za sušne mjesece ljeta.

Za spravljavanje silaže potrebno je imati silo-toranj ili silo-lamu za čiju je izgradnju najbolji beton. Dobar silos treba da ima uspravne, nepropusne i

zaobljene zidove, da je dovoljno dubok, s unutarnjim zidovima otpornim prema kiselinama i da štiti silažu od smrzavanja. Osim od cementa mogu se graditi i od cigle, kamena, drveta, željeza.

Za male ekonomije su najpodesnije silo-jame, koje su (ako nije podvodno) dvije trećine u zemlji, a jedna nad zemljom. Mogu biti kvadratične ili valjkaste. Nadzemni zidovi treba da su armirani (tj. sa željezom). Obično su 2 m duge i široke, a 3 metra duboke. Silo-baterije se sastoje od dvije i više silo-jama.

Kad se silaž počne da troši, onda se mora svaki dan da skida

ne sloj od 5 do 10 cm., inače počinje pljesniviti. Daje se dnevno govedima oko 18 kg., junadi i konjima 5 do 8 kg., svinjama i ovcama oko 3 kg. 1 kubni metar kukuruzne, suncokretove i sijerkove silaže teži oko 600 kg., od trave i mahunastog bilja oko 700 kg., a od gomoljača i korjenjača oko 750 kg. Silaža se slegne za 15 do 20%. Protiv suviše vlage silaža se zaštićuje krovom.

Sočnost, vitaminoznost, hranjivost i jeftinoća silaže stavlja je u prvi red stočnih hraniva. S većom kulturom stočara njen će značaj bivati sve veći, a kvalitet bolji.

J. M.

Snijeti žitarica i njihovo suzbijanje

Ova bolest na žitima svake godine smanjuje prinose do 20%, a javlja se u manjem ili većem intenzitetu u svim krajevima svijeta. Nije rijedak slučaj da prinosi budu i za 50% niži od normalnih prinosa sa zdravih površina. Sličnih slučajeva velikog podbacivanja prinosa bilo je naročito mnogo ove godine, kada smo imali vlažno i hladno proljeće, te su postojale najpovoljnije mogućnosti za širenje ove bolesti. (Tako je na području sreza Bos. Petrovac veliki broj proizvođača bio ugrožen, jer su čitave njive bile zaražene, a rijetko se mogao naći zdrav klas pšenice).

Osim toga što snijeti znatno smanjuju prinose one mnogo utiču na kvalitet brašna koje se dobija od snijetljivih žita. Takvo brašno pored neugodnog mirisa može da dovede i do pore-

mećaja u organima za varenje kod ljudi i domaće stoke. Brašno je crno i lošeg kvaliteta.

Znajući za štete koje ova bolest nanosi, u svima naprednijim zemljama, poljoprivrednici svake godine pred jesenju i proljetnu sjetvu vrše zaprašivanje sjemena. Kod nas je u glavnim žitnim reonima (Vojvodina, Hrvatska, Srbija) dezinfekcija (zaprashivanje) sjemena postala stalna praksa poljoprivrednika. Međutim, u zapadnim srezovima Bosne i Hercegovine ova mjera još nije prodršla među proizvođače - ratare. Kod naših poljoprivrednika postoji interesovanje za ovu mjeru, što se vidi po tome, da u nekim srezovima vrše potapanje sjemena u rastvor plavog kamena, a u nekim vrše zaprašivanje običnim pepelom (lugom). Potapanjem sjemena u

(Nastavak na 2. strani)

Snijeti žitarica i njihovo suzbijanje

(Nastavak sa 1. strane)

rastvor plavog kamena postiču se dosta dobri rezultati, ali zaprašivanjem sa lugom baš nikakvi. Od interesa je da se podrži ovaj interes proizvođača i saznanje da im snijeti nanose velike štete, samo ih treba uputiti na prave mjere borbe protiv ove bolesti.

Da bi se spriječila zaraza i da bi se pravilno izvršilo suzbijanje ove bolesti izniječemo na koji način nastaje zaraza žitarica.

Snijetljivost žitarica je obojenje koje izaziva jedna gljivica, a pod čijim uticajem se javljaju klasovi žita koji umjesto zdravih zrna žita, nose snijetljiva zrna, koja su ispunjena crnim prahom (klicama snijeti) i omotana opnom zrna.

Prilikom vršidbe ova zrna pucaju i crni prah pada iz njih na ostala zdrava zrna na koja se zalijepi te su na taj način do tada zdrava zrna postala nosoci klica bolesti, samo što ova zrna neće promijeniti svoj unutarnji sastav. Osim toga još za vrijeme žetve jedan dio snijetljivih zrna puca i iz njih prah pada na zemlju, gdje zadržava jedan dio toga praha svoju moć zaražavanja i za vrijeme sjetve lijepi se na nezaražena zrna i zaražava ih. Tako na dva načina dolaze klice snijeti u zemljište.

Pravo zaražavanje sjemena žitarica sa ovom bolesti nastaje u zemlji.

Čim sjeme proklija u povoljnim uslovima istovremeno klija i klice snijeti i vrše zaražavanje time što prodiru u mladu klicu biljke, ali ne uspiju sve klice snijeti da prodru u mladu biljku. Pod naročito povoljnim uslovima po klice snijeti one će zaraziti velik procenat biljaka. Međutim kako ti uslovi nisu uvijek povoljni za razvoj snijeti i za zaražavanje, to je i različit procenat zaraženih klasova. Ukoliko mlade biljke ima-

ju povoljnije uslove za svoje razviće to će manji procenat biljaka biti zaražen. Zaraza još uvijek nije izvršena i ako je klica parazita (snijeti) dospjela u mladu biljčicu. Ona mora da prodre do vrha mlade biljke i da sa njom zajedno raste i tek tada će svako zrno u klasu biti snijetljivo.

Kada se ovako zna kako dolazi do snijetljivosti onda se i mogu pravilno preduzeti mjere za njeno spriječavanje. Zaraza od snijeti može se otkloniti ako se za sjetvu upotrebi nezaraženo sjeme (na kome nema crnog praha), a sjetva izvrši u nezaraženo zemljište.

Da bi se sa sjemena uništio parazit (snijeti) i da bi se izvršila dezinfekcija zemljišta upotrebljavaju se najviše preparati žive u praškovitom stanju. Ovi preparati se upotrebljavaju u vrlo malim količinama. Tako na 100 kg sjemena pšenice upotrebljava se 200 grama prašiva, a iste količine se upotrebljavaju i na 100 kg raži, sa sigurnošću da će klice snijeti biti uništene. Na 100 kg ječma upotrebljava se nešto veća količina prašiva, radi pljevlca kojima je zrno ječma čvrsto omotano, 250 grama, a za zob 350 grama prašiva na 100 kilograma sjemena. Dok nisu bila pronađena ova efikasna sredstva na bazi žive, najviše se primjenjivalo potapanje sjemena u rastvor plavog kamena t. zv. močenje. Međutim kod močenja ima više nedostataka: prvo, jer sjeme treba poslije toga sušiti, a što zahtijeva duži rad oko sjemena, a drugo, plavi kamen nagriza pokožicu (opnu) sjemena te često prodre i do klice te je uništi čime smanjuje klijavost sjemena.

Iz naprijed navedenih razloga zaprašivanje ima znatno više prednosti nad potapanjem sjemena u rastvor plavog kamena. Prašiva kojima je sjeme zaprašeno uništavaju i klice snijeti koje se nalaze u zemljištu, a dolaze u dodir sa sjemenom.

Prašiva za zaprašivanje sjemena ima više vrsta, a kod nas se u prodaji nalaze pod nazivom: Ceretan, Agrosan i Abavit. Sva ova prašiva su na bazi žive.

Zaprašivanje sjemena se vrši u bubnjevlama koji se prave naročito za ovu svrhu. Bubnjevi mogu biti različite zapremine, a obično se prave manji da bi se postiglo što bolje miješanje prašiva sa sjemenom. U nedostatku pravih bubnjeva tvorničke izrade, može se isti napraviti i od limenih bačva od benzina ili karbita, na taj način što se u koso kroz bure provuče metalna osovina sa ručicom za okretanje na jednoj strani, a cijela bačva sa osovinom podigne se na nogare.

Neposredno pred sjetvu ili nekoliko dana ranije izvrši se zaprašivanje sjemena. U bubanj se do 2/3 njegove zapremine najprije naspe sjeme žitarica a zatim odgovarajuća količina prašiva. Ravnomjernim i laganim okretanjem bubnja sve dok se sjeme ravnomjerno ne zapraši. Da je sjeme dobro zaprašeno vidi se po boji sjemena, koje poprimi ciglasto-crvenu boju navedenih prašiva.

U nedostatku ma kakvih bubnjeva zaprašivanje sjemena može se izvršiti i lopatanjem samo se tada mora uzeti za 50% veća količina prašiva i zaprašivanje

vršiti na zaklonjenom mjestu. Zbog toga što su prašiva otrovna kako za ljude tako i za stoku, već jednom zaprašeno sjeme ne smije se više upotrebljavati za ishranu, a prilikom zaprašivanja treba biti vrlo obazriv i staviti mokru maramicu preko nosa i usta jer prah nagriza sluzokožu organa za disanje.

Ovoj mjeri suzbijanja snijeti znatno pomažu i razne agrotehničke mjere tj. blagovremena sjetva u još toplo zemljište čime sjeme dopijeva u povoljne uslove klijanja i brže klija i raste nova biljka, dok klice snijeti ne podnose visoku temperaturu zemljišta i sporije klija (preko 25° C). Stoga je rana sjetva za ozima žita znatno povoljnija, jer biljka na taj način »bježi« od zaraze. Kasnija sjetva daje više mogućnosti za zaražavanje. Rana sjetva u proljeće je nepovoljna za sjeme, jer hladno zemljište usporava klijanje i nicanje usjeva te postoji veća mogućnost zaražavanja ukoliko sjeme nije zaprašeno. Takođe je i plića sjetva bolja od duboke u pogledu zaražavanja.

Dobra i pravilna obrada zemljišta kao i primjena plodoreda te upotreba vještačkih đubriva ubrzava klijanje i razviće biljaka a time potpomaže t. zv. »bježanje« usjeva od zaraze.

Zaprašeno sjeme je obezbjeđeno od zaraze i nakon godinu dana poslije zaprašivanja. Zato se može zaprašivanje vršiti i nekoliko nedelja prije sjetve a preostalo zaprašeno sjeme može se zasijati i iduće godine.

Ing. Radoslav ANĐELIĆ

Motiv sa sela

Upute pčelarima za septembar

Već sa početkom septembra i pri najpovoljnijem vremenu bliži se jesenja paša svom kraju. Za to je bezuvjetno potrebno — a to je već i ranije naglašeno — da se sve predradnje za uspješno zimovanje pčela sa polovicom ovog mjeseca, a svakako najkasnije do konca mjeseca završe. Potrebno je stoga ponovo naglasiti i pri tome u kratko spomenuti te najnužnije radnje i to: ustanoviti stanje matice, bezmatke i slaba društva spojiti, trutovsko, budavo i zagadeno saće izvaditi i pretopiti, a prekobrojne okvire koje pčele ne zauzimaju povaditi; ukoliko nisu medišta skinuta, moraju se bezuvjetno skinuti; nadražno prihranjivanje kao i ono za snabdjevanje zimnice dovršiti, te materijal za kasnije utopljavanje pripremiti. Kako postaju dani sve kraći a noći sve hladnije moraju pčele, da bi zagrijale preveć veliki prostor, nepotrebno da razvijaju i veću toplotu radi održavanja legla koga još uvijek i ako u sve manjoj mjeri ima u košnici. Kod jesenjeg pregleda treba naročito pripaziti, da nema na saću, gdje je inače već sve leglo izašlo, još po koja zaklopljena ćelija. Ako je uz to kod letih poklopić ćelije ugnut a uz to još i tamno smeđe boje te još i probušen, postoj; onda sumnja da je roj truložom legla zaražen. U slučaju, kad poklopac odstranimo, da se je ličinka skašila i leži na dnu ćelije, pa kad je šibicom dodirnemo i iz ćelije izvućemo, pri čemu se u vidu konca zavlači a pri tome još i na trulež zaudara, svi su onda izgledi da je trulež legla sigurna pa je u tom slučaju dužan svaki pčelar, kako u svom vlastitom interesu tako i u interesu obližnjih pčelara i njihovih pčela, da bez odlaganja prijavi slučaj svom najbližem veterinaru, koji će mu dati daljnje upute.

U članku od 4 VI 1954 bilo je govora o radu sa trnkama i sanducima sa nepokretnim saćem, pri čemu je navedeno da postoji zabrana gušenja pčela, a osim toga takim radom pčelari pričinjavaju sami sebi najveću štetu. Uz malo dobre volje i truda ti pčelari mogu doći i bez gušenja pčela i do meda i do voska. Trnku koju pčelar ne namjerava da uzima, treba da je na dva dana ranije ukloni sa mjesta na kojem je bila i postavi privremeno na jedno novo mjesto podalje od pčelinjaka i to pred veće. Kroz dva dana napustiće sve izletne pčele ovu trnku i oblietće oko mje-

sta gdje je prije bila, pa će postepeno ulijetati u jednu od obližnjih trnki. Pošto je prenesena trnka izgubila sve izletne pčele, to su tako u njoj ostale samo mlade pčele, može se sa njom i bez kape lako raditi, bilo na polju na jednom mjestu podalje od pčelinjaka, kako ne bi pčele iz drugih košnica ometale rad, a još bolje u jednoj zatvorenoj prostoriji i svakako najbolje pred veće. Prevrnuta trnka sa dnom okrenutim gore, u metne se među tri ranije zabilježena kolca u zemlju ili u jedan prevrnuti stalak, tako da se ne miče i pri tome čvrsto stoji. Sa jednim ranije pripremljenim poduljim nožem izreže se prvo jedan krajnji okvir i sa njega se jednom peruškom ili jednim strukom sijerka za metle, stresu sve pčele u pripremljenu praznu trnku a sat u pripremljenoj tepsiji ili kakav drugi sud, a nastavi sa radom vadeći okvir po okvir, dok se svi okviri ne povade. Pčele se mogu ponovo presuti u trnku iz koje smo vadili saće, da bi pokupile zaostali rasuti med, i trnku smjestiti preko noći na kojem je dva dana stajala. Sutradan pošto ih još malo poškoprimo zaslađenom vodom stresemo na jedan čaršaf ili tvr' vpir, koji je toliki, da će... pričvršćen uz pod trnke, kojoj želimo pripojiti strešene pčele, do zemlje i da leži još malo i na samoj zemlji. Dobrim udarcem po trnki strešene pčele na papir ili čaršaf počeeće se odmah u njega penjati i lopezanjem ulaziti u trnku i od ove biti primljene bez kašenja jer su to mlade pčele a osim toga donose sa sobom i hranu - med. Za maticu se pčelar ne treba da brine, jer će biti zadržana svakako uvijek bolja osim ako je prilikom ulazanja put košnice primjeti i vidi ili zna da je stara i da je treba odstraniti. Trnka će ovim mladim pčelama biti pojačana, što će mnogo vrijediti radi lakšeg zimovanja samog društva, kao i manjeg trošenja meda, jer brojnije i jača lakše će zagrijevati svoj stan, a što je još važnije mnogo će se brže u proljeće razvijati i brže ojačati, pa prirodno da će i bolje pašu iskoristiti. Iz povađenog saća u koliko ima još legla treba ga izrezati i bezuvjetno još isto veće položiti na dva štapića pod jednu trnku u kojoj nije saće posve do dna izgrađeno, kako bi ga pčele mogle s obje strane zagrijevati a i mlade pčele ispliti iz legla. Od preostalog saća izdvojimo prvo prazno saće,

zatim ono sa peludi (praškom) oboška i sačuvamo ga radi davanja pčelama u proljeće, a može se odmah izgnječiti, pomišati sa medom i tako za proljeće sačuvati. Saće sa čistim medom (bez zgnječenih pčela) može se dobro i lako prodati. U koliko želimo samo med prodati, a vosak zadržati, treba onda takvo saće smjestiti u jedan sud i ovaj metnuti u jedan veći sud u koji smo nasuli vode, toliko da ne kipi, metnemo na blagu vatru i držimo dotle dok se sav vosak ne rastopi, a zatim pustimo da se ohladi. U donjem dijelu suda će biti med, a više njega kolut sa voskom, koji kad na dva suprotna kraja probušimo moći ćemo med ocijediti, a vosak ponovo prekuvan

u vodi i onako vreo sasut u vreću iscijediti. Jasno je da tako dobijen med nije prvoklasan i da ga je bolje iz saća izvraći. Naročito treba pripaziti, da se pri ovom radu ne rasipa med ni inače, a naročito ne oko pčelinjaka, da se ne bi na taj način izazvala grabež. Prije nastupanja mrazeva, treba pod ispod vrškara počistiti i košnice svuda oko oblijeptiti, da nema u njoj propuha i da se moljac ne može u proljeće zavući, a da se miševi ne bi mogli u trnku preko zime uvući, uslijed čega bi sigurno dotična trnka stradala, treba na ljeto postaviti češljeve tj. letvice u koju su zabilježeni ekserići sa razmacima od najviše 1 centimetra, koliko je dovoljno za prolaz pčela.

Jovan Prokopić

JEDNA VAŽNA PRIVREDNA MJERA:

Konzervisanje jaja

U proljeće kokoši najviše nose jaja, pa su tada i najjeftinija. Stoga preduzumljiv proizvođač sakuplja u to doba jaja, pa ih na podesan način konzervira i prodaje kad im cijena bude povoljna. Mnogi potrošač tada nakupuje dosta jaja, konzervira ih i troši kad su najskuplja. Ima više načina konzervisanja.

Sva jaja, koja hoćemo da konzervišemo, treba da su svježja i čista. U prijava jaja brže prodiru bakterije i izazivaju kvarenje. Ako su jaja duže vremena stajala, a vrijeme je bilo toplo, počinje se zametak da razvija. Takva jaja nisu više kvalitetna. Najmanje oplodnih jaja bude poprilično od 15 augusta do 10 septembra. Seljaci to znaju, pa mnogi ostavljaju jaja iz toga razdoblja da ih prodaju kad budu skuplja. Ima uzgajaću koji odstranjuju pijetlove u ono doba kada hoće da sabiru jaja za duže stajanje.

Najjednostavniji način čuvanja jaja za kraće vrijeme je onaj kako to čine i seljaci: čista jaja se ostavljaju u piljevinu, lug, pijesak, pijevu, zob, očinjke itd., samo što se mora paziti da sve to bude suvo i da stoji u suvoj prostoriji. Pa uza sve to na ovaj način ne mogu jaja da očuvaju ni tri mjeseca. Za dugotrajnije čuvanje jaja ima mnogo boljih načina.

Gdje postoje ledane mogu se jaja da očuvaju na temperaturi od 0° C i preko pola godine. Ali mali proizvođači ne mogu se poslužiti tim načinom (osim kad

bi to činili zadružnim putem). A još uvijek su kod nas glavni proizvođači mala gazdinstva na selu.

Ima raznih preparata za konzervisanje jaja, koja se pod raznim imenima mogu da kupe u trgovinama, ali najčešće se upotrebljavaju kreč i vodeno staklo.

Prvi način, s krečom: U 7 do 8 litara vode natopi se 1 kg. živoga kreča pa se otavi čitav dan da se ta rastoplina taloži. Tada se odlije sav tečni dio, ne uzburkavajući talog. Ta se tečnost naziva krečno mlijeko i u njemu se mogu dobro da čuvaju jaja, ako se na svaki litar krečnog mlijeka doda još po 10 grama soli.

Ovaj se način konzervisanja vrši tako da se oprana jaja slože u jednu posudu (zemljanu, staklenu ili emajliranu) i tako da vrhovi jaja budu okrenuti prema dolje, pa se zatim ulije u posudu zasoljeno krečno mlijeko, pri čemu se pazi da najgornji red jaja ogreze pod površinom za nekoliko centimetara, vezana čvrstim papirom ili krpom čuva se takva posuda u nekoj hladnijoj prostoriji. Od vremena do vremena se u posudu nadolije krečnoga mlijeka.

Ovako konzervisana jaja drže se i do godinu dana, ali je bolje da se potroše ili prodaju u prvoj polovini godine, pošto ka-

(Nastavak na 4. strani)

Konzervisanje jaja

(Nastavak sa 3. strane)

snije počinju da dobijaju drugo jačiji ukus, što nije poželjno. Ako se ovako konzervisana jaja kuvaju, lako pucaju; stoga je dobro da se prethodno probuše šilom ili iglom.

O troškovima oko ovakvog načina konzervisanja nije potrebno ni govoriti, jer tu neće otpasti na jedno jaje ni desetak para.

Naveliko se može s krečnim mlijekom konzervisati u betoni-ranim bazenima. Ovako konzervisana jaja se upotrebljavaju samo za slana jela, a ne i za kolače.

Drugi način, s vodenim staklom: Ovo je konzervisanje utoliko bolje, što se jaja mogu da upotrebljavaju i za kolače, a ni poslije 7 do 8 mjeseci ne mijenjaju svoj ukus. Trošak po jednom jajetu je oko 30 para.

Sam način konzervisanja je vrlo jednostavan. Vodeno staklo je nešto gušće od vode. To je hemijska smjesa od jednog dijela potašnog silikata i dva dijela silikata sode. Jedan litar vodenog stakla s 10 litara prokuvane vode može da konzervira više 200 jaja. Vodeno se staklo sipa u vruću vodu i stalno mijesha. Kad se takva tečnost ohladila, preliju se njome složena jaja. I tu se mora paziti da jaja dobro ogreznu u tečnosti. Što se tiče posude, njenog podvezivanja i prostorije gdje će stajati — sve vrijedi isto kao i kod prvog načina konzervisanja.

Kad se zna da su ovakvi načini konzervisanja jaja jeftini i jednostavni, onda je zbilja za svaku osudu, što se svaka domaćica ne pozabavi konzervisanjem jaja za zimu, kad se već brine kako će da ima za zimu i raznih drugih vrsta hrane dobro konzervisane. A ako uzmemo u obzir da je u našim prilikama svako sedmo jaje mućak, onda bismo došli do saznanja da tu propadaju milijuni narodne imovine i da bi konzervisanje jaja kod svih domaćinstava bila jedna vrlo važna i potrebna mjera za čuvanje narodne imovine i popravljajnja narodne ishrane.

Ing. Milan Janković

ZA NAŠE ŽENE Lakomo dijete

Često se majka žali da joj je dijete lakomo: trpa u usta sve što dohvati. Ispred njega se mora skloniti i zatvoriti sve što je za jelo. Ono jede i prije i poslije ručka. Ponekad ustaje i noću, tumara po kuhinji i traži šta će pojesti.

Kod takve djece nije više u pitanju preterana glad, već ružna navika koja može ostati kroz cijeli život. Poznato je da ružne navike povlače za sobom razne poroke. Tako ova navika lakomosti može navući dijete da krađe i da laže. Na primjer, ako majka poslije završenog ručka skloni preostale kolače za večeru, lakomo dijete nastojće da ih pronađe, ukrade i krišom pojede. Taj porok natjeraće ga da kalicu prebaci na braću ili sestre, to jest, pokušać da laže.

Ovi poroci, ako se ne otklone na vrijeme mogu uticati negativno na karakter djeteta. Ali, dječija lakomost povlači i druge isto tako teške posljedice. Ona dolazi u sukob sa kćenim i porodičnom higijenom, narušava zdravlje djeteta i širi zarazu po kući. Jer, takvo dijete obično uzima hranu prljavim rukama, krišom, i brzo je stavlja u usta. Na neopranim rukama puno je zaraznih bacila koje će ono sa hranom unijeti u organizam. S druge strane, prenijeće te bacile i na sudove iz kojih je vadilo hranu (lonac, tanjir, tegla), pa će zaraziti i ostale ukućane.

Lakomo dijete ipak najviše škodi samome sobi. Ono na brzinu pojede neopranu voćku ili parče nedopečenog mesa i tako pokvari stomak. Isto tako, može da se razboli ako pojede teglu slatka ili se prejede kolača do kojih je krađom došlo. Ali, može mu se dogoditi, a to je žalost česta pojava, da u mraku umjesto slatka ili mlijeka srkne malo kamene sode, sublimatskog rastvora ili kakvog drugog otrova koji je neobazriva majka stavila u nezaključani orman. Trovanje djece sodom vr-

lo je česta pojava u našim porodicama i ta nesreća snalazi najprije lakomu djecu.

Lakomost pri jelu goni dijete da hranu što prije proguta i da je nesažvaće dovoljno. Nesažvaćana hrana, razumije se, opterećuje i kvari želudac, a ako je vrela, može da povrijedi nepce i ždrelo.

Djeca se najčešće polakome na susjedovo zeleno voće. Preskaču ogradu, beru ga krađom i jedu u neograničenim količinama. Zatim obično piju vodu i — groznica je tu.

Lakomost djeluje štetno u dva pravca: u vaspitnom i zdravstvenom pogledu. Vaspitne mjere, koje bismo preduzeli u ranom djetinjstvu, mogle bi doprinijeti da se ova štetna navika ne formira kod djeteta.

Kako to postići? Najprije, stroгим režimom hranjenja djeteta još od prvih mjeseci. Paziti da urednost u ishrani bude jedna čvrsto formirana navika i da dijete ne nauči da jede svaki čas i kad mu se prohte, već kad je vrijeme za to. Majke koje doje dijete moraju da zavedu ovaj red i da ga se strogo pridržava-

vaju, ne čineći izuzetke, osim kad je dijete bolesno.

Kad se dijete počne samostalno da hrani, odnosno da se samostalno služi priborom za jelo, baš tada moramo obratiti pažnju na njegovu urednost i navike. Djetetu se ne smije dozvoljavati da se prejede, da jede silom, da brija po tanjiru i da razbacuje hranu. Od djetinjstva ga treba naučiti da lijepo i učtivo traži hranu, kada poslije igre ili učenja ogladni. Hranu uvijek treba da mu da neko od starijih i ne smije se dozvoliti da ono slobodno samo odabira po kuhinji ili ostavi.

Patrijarhalan je, ali koristan i lijep običaj, da svi ukućani, ako je to moguće, zajedno objeduju. Dijete ne bi trebalo nikada da jede samo. Ako niko ne može drugčije, onda bar s bratom ili sestrom, ili u prisustvu jednog od roditelja. Ono će tada više voditi računa o higijeni i o svojim navikama lijepog ponašanja, koje baš pri jelu mogu najviše da se izvitoperu i da pružaju sliku razmaženog, samovoljnog djeteta.

N. K.

